

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

กลุ่มวิจัย การเชื่อมโยงโซ่อุปทาน
ชุดโครงการวิจัย การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม
ชื่อโครงการ : เครือข่ายคุณค่ามันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร
(15 กันยายน 2551 - 14 กันยายน 2552)

โดย ดร. ธวิษ สุตสาคร และ คณะ

กันยายน 2552

คำนำ

รายงานวิจัย “เครือข่ายคุณค่ามันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร” ฉบับนี้ เป็นรายงานการวิจัยในชุดโครงการ “การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่า” ที่เป็นการสร้างตัวแบบคุณค่าที่มุ่งเน้นการเชื่อมโยงเครือข่ายภาคีพันธมิตรที่มีสหกรณ์การเกษตรเป็นแม่ข่าย ในการดำเนินธุรกิจมันสำปะหลัง โดยผ่านกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่ได้รับความร่วมมือจากสหกรณ์ต้นแบบในงานวิจัย ก็คือสหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร สหกรณ์ภาคีเครือข่าย ผู้ประกอบการลานมัน/โรงแปงมัน เกษตรกรผู้มันสำปะหลังและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานสหกรณ์จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการวิจัยและได้ได้บรรจุไว้ในแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552-2555) โดยกำหนดเป็นพันธกิจและแผนปฏิบัติงานของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดกำแพงเพชร

ทีมผู้วิจัย ใคร่ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร พนักงาน และบุคลากรขององค์กรต่างๆ ที่ได้กล่าวถึงในข้างต้น เกษตรกรสมาชิกที่ได้ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ตลอดจนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ ที่ได้อนุเคราะห์งบประมาณในการดำเนินงานวิจัย และประสานงานให้เกิดการวิจัย และการทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยหวังว่า ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อ่าน และผู้สนใจศึกษา หากมีข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ประการใด ทีมผู้วิจัยยินดีน้อมรับ และขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ ที่นี้

ธวิษ สุตสาคร

หัวหน้าโครงการวิจัย

กันยายน 2552

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการวิจัยเครือข่ายคุณค้ำประกันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร เป็นโครงการวิจัยภายใต้กลุ่มงานวิจัยการเชื่อมโยงโซ่อุปทานของชุดโครงการวิจัยเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างตัวแบบการทำไร่มันสำปะหลัง การเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลังภายใต้ห่วงโซ่อุปทานที่มีสหกรณ์เป็นแม่ข่าย และการศึกษาปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงานของเครือข่าย การสรุปสาระประเด็นต่างๆ เพื่อนำเสนอ แนวทางในการกำหนดนโยบาย และการส่งเสริมจากภาครัฐ โดยผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัย ในระยะที่ 1-4 ตามกรอบแนวคิดของการวิจัยในเรื่องของการเรียนรู้และพัฒนาจากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการวางแผนทิศทางเครือข่าย การวางแผนธุรกิจเครือข่าย การประสานงานเพื่อพัฒนาการดำเนินงานของภาคีเครือข่าย และการบริหารจัดการธุรกิจเครือข่ายโดยการจัดตั้งเครือข่ายที่มีรูปแบบเครือข่ายที่มุ่งเน้นผลประโยชน์ของสังคม โดยรวม ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการดำเนินงานเครือข่าย การควบคุมและติดตามการบริหารงานธุรกิจเครือข่าย ผู้วิจัยได้เริ่มต้นจากการประสานงานกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งได้แก่ สหกรณ์ องค์กรภาครัฐและเอกชน เกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ในพื้นที่ ตลอดจนผู้ประกอบการลานมัน/โรงแป่งมัน ในกระบวนการของโซ่อุปทานธุรกิจมันสำปะหลังที่อยู่ในพื้นที่อำเภอขาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจ ถึงวัตถุประสงค์/เป้าหมาย และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากงานวิจัย พร้อมทั้งการวางแผนงานในการจัดให้มี การประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อค้นหาประเด็นปัญหา/แนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน

จากผลการประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงพื้นที่ประชุมร่วมกับสหกรณ์ภาคีพันธมิตรเครือข่ายมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการลานมัน/โรงแป่งมัน เกษตรกรสมาชิกผู้ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ หน่วยงานราชการ นักวิชาการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมายของการดำเนินโครงการ พบว่าจากประเด็นปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ สามารถสรุปข้อมูลและหาแนวทางแก้ไขไว้ 3 รูปแบบ คือ

1. การแก้ไขปัญหาการผลิตต้นน้ำ โดยการให้สหกรณ์การเกษตรขาณุวรลักษบุรี จำกัด จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพผลผลิตมันการเกษตร (สำปะหลัง) เพื่อให้บริการด้านวิชาการต่าง ๆ เคลื่อนที่แก่สมาชิกสหกรณ์และเกษตรกรทั่วไป โดยการจัดทำโครงการส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังขึ้น แล้วรับสมัครสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันสำปะหลังที่สนใจเข้าร่วมโครงการเพื่อจัดฝึกอบรมและให้ความรู้ด้านการเพาะปลูก การปรับปรุงบำรุงพันธุ์ การใช้ปุ๋ยอย่างถูกวิธี การใช้

ปยุตต์ชีวภาพ น้ำหมักมูลสุกรทางใบและโคนต้น รวมทั้งวิธีการบริหารจัดการดูแลรักษา จนถึงการจัดจำหน่าย โดยสหกรณ์จะได้ประสานงานกับศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด สำนักงานสหกรณ์จังหวัด สถานีพัฒนาที่ดิน และผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ เพื่อจัดเจ้าหน้าที่/นักวิชาการ ที่มีความรู้ด้านการเกษตร เรื่องดินและน้ำ การปรับปรุงบำรุงพันธุ์ เป็นต้น มาให้คำแนะนำปรึกษา โดยใช้สถานที่จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง ที่สำนักงานสหกรณ์การเกษตรชาณุวรลักษบุรี จำกัด จังหวัดกำแพงเพชร ให้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้และพบปะของผู้เข้าร่วมโครงการและผู้สนใจทั่วไป โดยมีพนักงานสหกรณ์ผู้มีพื้นฐานความรู้ด้านการเกษตรและทีมนักวิชาการ ทำหน้าที่ปฏิบัติงานประจำหน่วยส่งเสริมฯและทำหน้าที่ปฏิบัติงานเคลื่อนที่ในการแนะนำให้ความรู้ด้านวิชาการ/การแก้ไขปัญหาการเพาะปลูกและการเพิ่มผลผลิตในพืชเกษตรโดยเฉพาะมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ของการดำเนินงานเชิงรุกของสหกรณ์การเกษตร

แนวทางในการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันและคุณภาพผลผลิตมันสำปะหลังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากเกษตรกรสมาชิกเพื่อให้การดำเนินงานเกิดจากการกระบวนกรคิดริเริ่มจากตัวแทนสมาชิก ผ่านการประชุมวางแผนงาน การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศูนย์ฯ การสนับสนุนจากฝ่ายบริหารและฝ่ายจัดการของสหกรณ์ในการเชื่อมประสานหน่วยงานต่างๆทั้งภายในและภายนอกองค์การสหกรณ์ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพจากช่องทางปากต่อปากของสมาชิก

ในส่วนนโยบายการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานต่างๆที่ทำหน้าส่งเสริมการสหกรณ์ ควรจะต้องให้ความสำคัญกับการร่วมมือกันประกอบอาชีพทำกิน ในเรื่องของการจัดการความรู้ ที่เป็นเครื่องมือสำคัญและเป็นปัจจัยที่ช่วยพัฒนาทักษะความสามารถในการผลิตของสมาชิก ตามเจตนารมณ์ที่สำคัญของการสหกรณ์ มิใช่เพียงให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องของการระดมทุนเพียงอย่างเดียว ที่ผ่านมามาตรัฐมักจะให้ความช่วยเหลือสนับสนุนปัจจัยด้านทุนเป็นสำคัญ เช่น แหล่งเงินทุน เครื่องมือ เครื่องจักรในการผลิต เป็นต้น ถึงแม้ว่าหน้าที่ทำการผลิตจะเป็นความรับผิดชอบของเกษตรกรโดยตรงก็ตาม แต่ภาครัฐก็ไม่ควรละเลยการพัฒนาทักษะ ความสามารถของปัจจัยด้านแรงงาน ภาครัฐสามารถส่งเสริมในเรื่องของการจัดการความรู้เชิงรุก ในรูปแบบต่างๆ ผ่านการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล เปรียบเช่นการจัดการความรู้ของศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิต และคุณภาพผลผลิตการเกษตร ของสหกรณ์การเกษตรชาณุวรลักษบุรี อันจะทำให้เกษตรกรไทยมีความรู้ความสามารถ ในการแข่งขันกับนานาอารยประเทศได้

2. การแก้ไขปัญหาด้านการรวบรวมผลผลิตและการแปรรูปผลผลิต ซึ่งเป็นกระบวนการกลางน้ำในห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจมันสำปะหลัง จากการดำเนินงานที่ผ่านมาของสหกรณ์นั้น

สหกรณ์ฯ มีปัญหาในเรื่องของการใช้ประโยชน์ในตลาดกลาง (สาขา 2) ไม่เต็มที่ ยังไม่มีผู้ปฏิบัติรับผิดชอบโดยตรง อีกทั้งการแปรรูปผลผลิตหัวมันสดเป็นมันเส้นที่ผ่านมา ยังไม่ได้มาตรฐาน ขาดการวางแผนในการรวบรวมและแปรรูปผลผลิต มีผลทำให้สหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรีประสบกับการขาดทุนในธุรกิจรวบรวมและแปรรูปผลผลิตในปีที่ผ่านมา รวมทั้ง การกำหนดมาตรฐานการรวบรวม การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและบุคลากรด้านการตลาด รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจากสมาชิก

ในส่วนของแนวทางแก้ไขนั้น สหกรณ์ต้องเร่งดำเนินการตามตัวแบบและรูปแบบข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการจัดการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกระบวนการของการดำเนินงานวิจัยก็คือ การจัดทำข้อตกลงเพื่อการรวบรวมผลผลิตที่มุ่งสร้างประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย อันจะทำให้เกษตรกรสมาชิกได้รับความเป็นธรรมจากการค้า และเอกชนได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพ การจัดทำฐานข้อมูลการผลิตของสมาชิกเพื่อนำไปใช้วางแผนในการรวบรวมและแปรรูปของสหกรณ์ อีกทั้งต้องเร่งศึกษาและดำเนินการในเรื่องต่างๆ อันเกี่ยวกับการแปรรูปมันเส้นฯ อย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงการยกระดับคุณภาพการผลิต และการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ผลิตมันเส้นสะอาดเพื่อให้เกิดการยอมรับจากพันธมิตรการค้าภายใต้กรอบแผนปฏิบัติงานที่กำหนดขึ้นจากแผนงานในกระบวนการวิจัยการศึกษาดูงานจากแหล่งผลิตที่ประสบผลสำเร็จ เป็นต้น

การดำเนินนโยบายของภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น ก็ถือว่าประสบความสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง ในการส่งเสริมผู้ประกอบการให้เป็นผู้ผลิตมันเส้นสะอาด แต่ในธุรกิจรวบรวมของสหกรณ์ ภาครัฐได้มีนโยบายช่วยในระยะสั้นจากโครงการรับจำนำ และการประกันราคาผลผลิต ที่เป็นการแก้ไขปัญหาระยะสั้นเท่านั้น ไม่สามารถแก้ไขปัญหาระยะยาวได้ จากการวิจัยและการศึกษาข้อมูลในชุดโครงการนี้ทำให้พบว่า การแก้ไขปัญหาระยะยาวและยั่งยืนนั้น สามารถดำเนินการได้โดยแนวทางของการทำธุรกิจรวบรวมและแปรรูปผลผลิตของสหกรณ์การเกษตร ซึ่งภาครัฐจะต้องเข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนโดยตรงในการพัฒนารูปแบบของการบริหารจัดการในธุรกิจดังกล่าวให้มีรูปแบบ และระบบการจัดการคุณภาพการแปรรูปเช่นเดียวกับองค์กรธุรกิจทั่วไป ตลอดจนการวางแผนงานในการรวบรวมและแปรรูป กล่าวคือ ถ้าสหกรณ์การเกษตรสามารถแปรรูปเป็นมันเส้นสะอาดได้และ สามารถจำหน่ายไปยังผู้ใช้ในอุตสาหกรรมปลายน้ำโดยตรงซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ธุรกิจ ทำให้สหกรณ์มีกำไร และสามารถรับซื้อผลผลิตจากสมาชิกได้ในราคาที่สมาชิกเต็มใจเสนอขาย และสร้างความพึงพอใจแก่สมาชิกและเกษตรกรรายอื่นๆ อีกด้วย ในส่วนการช่วยเหลือโดยตรงที่ได้กล่าวมาแล้วในช่วงต้นนั้น ภาครัฐสามารถจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถจากภาครัฐและเอกชนในหน่วยงานต่างๆ เข้ามาเป็นทีมในการพัฒนาการบริหารให้แก่สหกรณ์ หรือการสนับสนุนในรูปแบบอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ เพื่อที่จะทำให้สหกรณ์บรรลุเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูป ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาระยะยาว และยั่งยืน

3. การแก้ไขปัญหาในการจัดสรรผลผลิตแปรรูป จากมันสำปะหลัง ก็คือ มันอัดเม็ด มันเส้นแปรรูป แป้งมัน เนื่องจากในอุตสาหกรรมชั้นปลายน้ำในห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจมันสำปะหลังนั้น มีเป้าหมายปลายทาง อยู่ที่สามทางเลือก คือ อุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมการผลิตพลังงานทดแทน อุตสาหกรรมการผลิตสินค้าอื่นๆ และในการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ไม่เป็นปัญหาที่สำคัญมากเท่ากับในสองประเด็นแรกที่ได้กล่าวมาแล้ว สาเหตุจากความต้องการใช้ผลผลิตแปรรูปจากมันสำปะหลังนั้นมีมากกว่ากำลังการผลิตภายในประเทศ และสหกรณ์เองก็สามารถสร้างพันธมิตรการค้ากับผู้ผลิตแปรรูปได้อยู่แล้วไม่ยากนัก ซึ่งการแก้ปัญหานี้ต้องแก้ไขปัญหาด้านอุปทานเป็นหลักเสียก่อน ก็คือประเด็นปัญหาในสองข้อแรกนั่นเอง ในส่วนของภาครัฐก็ควรจะทำให้ความเข้าใจ และศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องแนวคิดของการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่สังคม และประเทศชาติ โดยศึกษาถึงรูปแบบของการจัดสรร ไปยังอุตสาหกรรมต่างๆ ภายในประเทศที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น รวมถึงการจัดสรรไปเพื่อการส่งออก ว่าแนวทางการจัดสรรแบบใด จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งด้านมูลค่าและคุณค่าแก่สังคม การศึกษาในรูปแบบนี้จะเป็นการศึกษาเพื่ออนาคต ในการที่รัฐสามารถนำผลการศึกษาไปกำหนด นโยบาย และมาตรการต่างๆ เพื่อเป็นกฎเกณฑ์ กติกา ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตาม หรือเป็นมาตรการการจูงใจ ให้ผู้ประกอบการร่วมมือดำเนินการ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติต่อไป

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(ii)
บทสรุปผู้บริหาร	(iii)
สารบัญ	(vii)
สารบัญตาราง	(ix)
สารบัญภาพ	(x)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของการวิจัย	1
1.2 ความสำคัญของปัญหา	3
1.3 คำถามวิจัย	5
1.4 วัตถุประสงค์	5
1.5 ผลลัพธ์ที่คาดหวัง	5
1.6 ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น	5
1.7 กรอบคิดการวิจัย	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 ประวัติความเป็นมา และลักษณะ โดยทั่วไปของจังหวัดกำแพงเพชร	7
2.1.1 ประวัติจังหวัดกำแพงเพชร	7
2.1.2 อาณาเขตที่ตั้ง	7
2.1.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดกำแพงเพชร	8
2.1.4 ศักยภาพของจังหวัดกำแพงเพชร	8
2.1.5 วิสัยทัศน์และพันธกิจการพัฒนาการผลิตภาคการเกษตรของ จังหวัดกำแพงเพชร	9
2.1.6 ประเด็นยุทธศาสตร์และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญ	10
2.1.7 ปัญหาสำคัญของการผลิตการเกษตรในปัจจุบันของจังหวัด กำแพงเพชร	10

2.2	สหกรณ์และบทบาทหน้าที่ของสหกรณ์	11
2.2.1	ความหมายของ “สหกรณ์” (Cooperatives)	11
2.2.2	สหกรณ์การเกษตร	12
2.2.3	บทบาทหน้าที่และการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร	12
2.2.4	สหกรณ์การเกษตรชาวนาวรรณบุรี จำกัด และภารกิจของสหกรณ์	12
2.2.5	กระบวนการขั้นตอนการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสหกรณ์	13
2.2.6	สถานการณ์ห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร	15
บทที่ 3	กระบวนการวิจัย	20
บทที่ 4	ผลการดำเนินงานวิจัย	22
4.1	การเรียนรู้และพัฒนา	22
4.1.1	การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้	22
4.1.2	การวางแผนทิศทางเครือข่าย	24
4.1.3	การจัดทำแผนธุรกิจเครือข่าย	25
4.1.4	การประสานงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการพัฒนา การดำเนินงานของภาคีเครือข่าย	30
4.2	กระบวนการบริหารจัดการธุรกิจเครือข่าย	31
4.2.1	รูปแบบเครือข่าย	32
4.2.2	การดำเนินการเครือข่าย	33
4.2.3	ผลการดำเนินงานของเครือข่ายที่เกิดจากการวิจัย	33
บทที่ 5	บทสรุปข้อค้นพบ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และทิศทาง การดำเนินงานเครือข่ายในอนาคต	42
	เอกสารอ้างอิง	47
	ภาคผนวก	
	ภาคผนวกที่ 1: ตารางการทำงาน	50
	ภาคผนวกที่ 2: ภาพกิจกรรม	56
	ภาคผนวกที่ 3: เอกสารที่ใช้ในกระบวนการวิจัย	93

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 กรอบและแนวคิดการเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่ามันสำปะหลัง	6
ภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของสหกรณ์	13
ภาพที่ 3 ห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร	18
ภาพที่ 4 กระบวนการวิจัยเครือข่ายคุณค่ามันสำปะหลัง	21
ภาพที่ 5 ตัวแบบการเพาะปลูกมันสำปะหลังที่มีสหกรณ์เป็นแม่ข่าย	36
ภาพที่ 6 โครงสร้างศูนย์ส่งเสริมการเพาะผลผลิตและคุณภาพผลผลิตการเกษตร	43

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 แผนงานธุรกิจเครือข่าย	26
ตารางที่ 2 บทบาทของศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพผลิตผลทางการเกษตร	37
ตารางที่ 3 เปรียบเทียบกระบวนการผลิตและต้นทุนการผลิต	40
ภาคผนวกที่ 1	
ตารางที่ 1 แผนการทำงาน (แผนการวิจัย 12 เดือน)	50
ตารางที่ 2 การปฏิบัติงานตามโครงการฯ ครั้งที่ 1 รอบ 6 เดือน (ตุลาคม 2551 – มีนาคม 2552)	51
ตารางที่ 3 การปฏิบัติงานตามโครงการฯ ครั้งที่ 2 รอบ 6 เดือน (เมษายน – กันยายน 2552)	54

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาของการวิจัย

มันสำปะหลังเป็นสินค้าการเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยเป็นผู้ผลิตหัวมันสำปะหลังสดรายใหญ่อันดับหนึ่งของเอเชียและอันดับสามของโลก รองจากประเทศไนจีเรียและประเทศบราซิล และยังเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังรายใหญ่อันดับหนึ่งของโลก โดยครองส่วนแบ่งตลาดมากกว่าร้อยละ 80 ของทั่วโลก (สมาคมแป้งมันสำปะหลังไทย, 2552) นอกจากนี้ มันสำปะหลังเป็นพืชพลังงานชีวมวลสำคัญที่ใช้ในกระบวนการผลิตเอทานอล (ethanol) ซึ่งเป็นหนึ่งในพลังงานทางเลือกที่ทดแทนน้ำมันในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้รัฐบาลไทยจึงมีแผนงานและนโยบายด้านพลังงานส่งเสริมการผลิตวัตถุดิบพลังงานชีวภาพเช่นมันสำปะหลัง เพื่อการผลิตเอทานอลมาผสมในน้ำมันเชื้อเพลิง ไม่ว่าจะเป็นแก๊สโซฮอล์ (gasohol) ที่ใช้ผสมกับน้ำมันเบนซิน หรือดีเซลฮอล์ (diessohol) ที่ใช้ผสมกับน้ำมันดีเซล มันสำปะหลังยังมีคุณสมบัติอื่นๆ ที่มีประโยชน์อีกมากมาย เช่นเหง้าของมันสำปะหลังสามารถใช้เป็นพลังงานเชื้อเพลิงได้ มันสำปะหลังเป็นปัจจัยสำคัญของการผลิตสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าอุตสาหกรรมการเกษตรต่างๆ เช่น แป้งมันสำปะหลัง กระดาษ ยาเม็ด สิ่งทอ สารความหวานและอาหารสัตว์ เป็นต้น ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยส่งออกไปยังประเทศต่างๆ มากกว่า 100 ประเทศทั่วโลก มูลค่ารวมของอุตสาหกรรมอยู่ที่ประมาณ 6-7 หมื่นล้านบาทต่อปี (สมาคมแป้งมันสำปะหลังไทย, ออนไลน์, 2552) ทั้งนี้ จึงถือได้ว่ามันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2550-51 ผลผลิตรวมของมันสำปะหลังทั้งประเทศไทยมีประมาณ 25 ล้านตัน และคาดว่าในฤดูผลิตปี พ.ศ. 2551-52 จะมีผลผลิตรวมประมาณ 29 ล้านตัน (สมาคมแป้งมันสำปะหลังไทย, ออนไลน์, 2552) สัดส่วนการผลิตมันสำปะหลังเพื่อใช้ภายในประเทศนั้นอยู่ที่ประมาณร้อยละ 15 และผลิตเพื่อการส่งออกประมาณร้อยละ 85 การวิเคราะห์อุปสงค์และความต้องการมันสำปะหลังของตลาดทั่วโลกพบว่ามีความโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 32 ล้านตันในปี พ.ศ. 2551 คาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 34 ล้านตันในปี พ.ศ. 2552 และ 37 ล้านตันในปี พ.ศ. 2553 (กรุงเทพธุรกิจ, 2550) แต่ด้วยภาวะเศรษฐกิจโลกในปัจจุบันที่ยังคงชะลอตัว ส่งผลให้กำลังซื้อหรืออุปสงค์ของผู้บริโภคมันสำปะหลังทั้งในและต่างประเทศลดลง โดยจะเห็นได้จากมูลค่าส่งออกแป้งมันสำปะหลังทั้งที่เป็นแป้งดิบและแปรรูปในช่วงห้าเดือนแรกของปี พ.ศ. 2552 นั้น ลดลงอย่างเห็นได้ชัดถึงร้อยละ 26 เทียบกับช่วงเดียวกันของปี พ.ศ. 2551 (ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า, 2552)

อย่างไรก็ตาม เมื่อเศรษฐกิจโลกฟื้นตัวขึ้น ก็น่าจะทำให้ความต้องการของตลาดมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นเหมือนเดิม ดังนั้น หากมองถึงศักยภาพของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทย จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีปัจจัยเกื้อหนุนดังนี้

- สภาพอากาศของประเทศไทยเหมาะกับการปลูกมันสำปะหลัง ทำให้มีความได้เปรียบจากผลผลิตที่มีตลอดทั้งปี
- ภาครัฐไทยให้การสนับสนุนการพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น
- มันสำปะหลังไทยไม่ผ่านการตัดแต่งทางพันธุกรรม ทำให้เป็นที่ยอมรับของประเทศคู่ค้าที่คำนึงถึงประเด็น GMOs
- ผู้ประกอบการมันสำปะหลังไทยมีความชำนาญและความเชี่ยวชาญในเรื่องของอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง โดยเฉพาะการผลิตแป้งมันสำปะหลังทั้งที่เป็น industrial grade และ food grade (ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า, 2552)

อย่างไรก็ดี ผลผลิตมันสำปะหลังไทยซึ่งเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ประมาณ 3 ตันต่อไร่ นั้น ยังคงอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าระดับการผลิตที่สามารถทำได้จริงจากเกษตรกรที่มีการบริหารจัดการการเพาะปลูกที่ดีและที่สามารถใช้เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรเหล่านี้มีความพร้อมในเรื่องขององค์ความรู้และการพัฒนาปรับปรุงที่ดินเพาะปลูกมันสำปะหลัง และส่วนใหญ่จะสามารถมีผลผลิตมากกว่า 5 ตันต่อไร่ บางคนในบางปีก็อาจสามารถผลิตได้ถึง 10 ตันต่อไร่ ดังนั้น หน่วยงานไทยทั้งภาครัฐและเอกชน จึงได้ตั้งเป้าหมายสำหรับการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังเฉลี่ยต่อไร่ทั่วประเทศให้ได้ถึง 5 ตันในอนาคตอันใกล้ (วรยุทธ ภาณุวัฒน์, ออนไลน์, 2550) โดยจะเน้นพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมายนี้ ได้แก่

1. เกษตรกร
2. ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
3. อารูทในการผลิต ซึ่งประกอบด้วยแหล่งความรู้, แหล่งเงินทุน, เทคโนโลยีการเกษตร และอื่น ๆ

ภายใต้โครงการวิจัย “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม” การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่สามซึ่งคืออารูทในการผลิต โดยเน้นเรื่องของกระบวนการผลิต การรวบรวมและแปรรูปมันสำปะหลัง ตลอดจนการบริหารจัดการเครือข่ายคุณค่ามันสำปะหลัง กล่าวคือการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานธุรกิจมันสำปะหลัง ผู้วิจัยได้คัดเลือกสหกรณ์ต้นแบบสำหรับการทำการศึกษา ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังประมาณสี่แสนไร่ มากเป็น

อันดับสองของประเทศ รองจากจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีพื้นที่เก็บเกี่ยวประมาณหนึ่งล้านเก้าแสนไร่ในปี พ.ศ. 2551 ([สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ออนไลน์, 2551](#)) จังหวัดกำแพงเพชรมีพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังหลักอยู่สามอำเภอได้แก่ อำเภอลำลูกเกด อำเภอลำดวน และอำเภอลำสนธิ ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังใหญ่ที่สุดในจังหวัด ประมาณสองแสนหกหมื่นไร่ ตลอดจนอำเภอเมืองกำแพงเพชร และอำเภอลองลาน สามอำเภอนี้รวมประมาณร้อยละ 75 ของพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังทั้งหมดในจังหวัดกำแพงเพชร โดยปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังของจังหวัดกำแพงมีประมาณ 1.5 ล้านตันใน พ.ศ. 2551 หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 6 ของปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังรวมทั้งประเทศไทย ซึ่งอยู่ที่ประมาณ 25.2 ล้านตันใน พ.ศ. 2551 ([สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ออนไลน์, 2551](#))

สหกรณ์การเกษตรลำนาคำ จำกัด ได้เข้าร่วมโครงการการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสหกรณ์การเกษตร ภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และได้รับรางวัลการจัดการดีเยี่ยมในด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์ ประจำปี พ.ศ. 2550 จาก ธกส. นอกจากนี้ สหกรณ์การเกษตรลำนาคำยังมีความพร้อมในเรื่องบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจในอุดมการณ์สหกรณ์เป็นอย่างดี ผู้นำสหกรณ์ฯ ประกอบไปด้วย ประธานและกรรมการสหกรณ์ฯ และทีมบริหารได้แก่ ผู้จัดการและพนักงานในส่วนงานต่าง ๆ ก็ได้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนแผนงานของการวิจัยในครั้งนี้

1.2 ความสำคัญของปัญหา

เกษตรกรไทยส่วนใหญ่ยังคงทำการเพาะปลูกมันสำปะหลังแบบดั้งเดิม โดยยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการผลิตมันสำปะหลังให้ได้ผลผลิตสูง แม้ว่าในส่วนภาคราชการและสถาบันวิชาการต่าง ๆ ได้พยายามทำการวิจัยค้นคว้าเทคโนโลยีและวิธีการทำการเกษตรแบบใหม่ เพื่อช่วยเหลือส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังให้แก่เกษตรกร แต่เกษตรกรที่ทำการเพาะปลูกมันสำปะหลังจำนวนมากยังไม่ตอบรับกับการช่วยเหลือดังกล่าว นับได้ว่าเป็นการเสียโอกาสอย่างยิ่งเนื่องจากอุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทยมีศักยภาพทั้งในเรื่องของความแข็งแกร่ง (strength) และโอกาส (opportunity) เหนือคู่แข่งประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย เช่น ประเทศอินโดนีเซียและเวียดนาม (ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า, 2552) ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาปัจจัยที่จะทำให้เกษตรกรเกิดการเปลี่ยนแปลงและหันมาทำการเพาะปลูกมันสำปะหลังอย่างถูกวิธี โดยได้เน้นประเด็นต่าง ๆ ของปัญหาดังนี้

- หลักการของการเพาะปลูกที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่เพื่อสร้างผลผลิตอย่างเต็มที่และเพื่อการประหยัดต้นทุนการเพาะปลูก

- กระบวนการเก็บเกี่ยว แปรรูปและรวบรวมมันสำปะหลังที่รักษาคุณภาพของหัวมัน เพื่อการประหยัลดต้นทุนการขนส่งรวบรวม
- ปัญหาการแข่งขันการรับซื้อหัวมันสดและมันเส้นที่ใช้กลยุทธ์ราคาเป็นหลัก ซึ่งส่งผลเสียต่อการดำเนินงานของสหกรณ์
- เกษตรกรมันสำปะหลังและสมาชิกสหกรณ์มักไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านความเที่ยงตรงของตาชั่ง และการกดราคาจากนายทุน
- การลงทุนซ้ำซ้อนในการสร้างลานตากมันและแปรรูปของเอกชนและสหกรณ์
- การกระจายตัวของผลผลิตมันสำปะหลังที่ไม่เหมาะสม ซึ่งนับได้ว่าเป็นการใช้ทรัพยากรของประเทศที่ไม่คุ้มค่า

ด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีการแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกร โดยการเน้นการแก้ไขปัญหากับการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหกรณ์ฯ ที่มีสมาชิกส่วนใหญ่ทำการเพาะปลูกมันสำปะหลัง ในฐานะที่สหกรณ์ฯ ทำหน้าที่ในการรวบรวมและแปรรูปมันสำปะหลังเป็นมันเส้น สหกรณ์ฯ ควรนำหลักของการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) มาประยุกต์ใช้ ซึ่งหมายถึงการให้การสนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิกสหกรณ์ตั้งแต่ต้นน้ำ การจัดการดังกล่าวเป็นการบริหารจัดการเพาะปลูกที่สามารถให้ผลผลิตสูงสุดและมีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด ทั้งนี้ด้วยวิธีการบริหารงบประมาณการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพ ทำให้สมาชิกของสหกรณ์ฯ สามารถเพิ่มกำไรจากการผลิตมันสำปะหลังได้มากขึ้นและจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสมาชิกสหกรณ์ฯ ต่อไปด้วย

การใช้กระบวนการเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าระหว่างสหกรณ์และกลุ่ม/องค์กรพันธมิตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสหกรณ์ ในการขยายผลไปสู่การเชื่อมร้อยห่วงโซ่อุปทานสินค้าและบริการต่างๆ ตั้งแต่กระบวนการผลิตของผลผลิตต้นน้ำไปจนถึงการบริโภคของสินค้าสำเร็จรูปปลายน้ำ เพื่อก่อให้เกิดคุณค่าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตามกรอบแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า และการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ สหกรณ์และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสหกรณ์ต้องการทราบถึงวิธีการและกระบวนการในการพัฒนาการเชื่อมร้อยห่วงโซ่อุปทานของผลผลิตที่ได้จากการผลิตของสมาชิกในการที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกและการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นต่าง ๆ รวมถึงประเด็นด้านการเพิ่มคุณภาพและปริมาณผลผลิต การเก็บเกี่ยวและรวบรวมผลผลิต การแปรรูป แนวทางการจัดสรรผลผลิตที่แปรรูปแล้วเพื่อจัดจำหน่ายไปยังอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงจะทำการศึกษา สำรวจ ทดลอง และรวบรวม

ข้อมูล ตลอดจนการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อหาตัวแบบที่เหมาะสม ในการพัฒนาการเชื่อมร้อยห่วงโซ่อุปทานดังกล่าว

1.3 คำถามวิจัย

1. ตัวแบบการทำไร่มันสำปะหลังภายใต้เครือข่ายสหกรณ์การเกษตรที่จะนำผลประโยชน์สูงสุดกลับคืนสู่สมาชิก ควรเป็นอย่างไร
2. รูปแบบและกระบวนการเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลังภายใต้ห่วงโซ่อุปทานที่มีสหกรณ์การเกษตรเป็นแม่ข่าย ควรเป็นอย่างไร จึงจะก่อให้เกิดผลดีต่อเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และเศรษฐกิจสังคมโดยรวม
3. กลไกการส่งเสริมจากภาครัฐ ควรเป็นอย่างไร

1.4 วัตถุประสงค์

เพื่อให้สามารถตอบปัญหาของการวิจัยได้ วัตถุประสงค์จึงถูกตั้งขึ้นให้สอดคล้องดังนี้

1. เพื่อสร้างตัวแบบการทำไร่มันสำปะหลังภายใต้เครือข่ายสหกรณ์การเกษตร
2. เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลังภายใต้ห่วงโซ่อุปทานที่มีสหกรณ์เป็นแม่ข่าย จะก่อให้เกิดผลดีต่อเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง และเศรษฐกิจสังคมโดยรวม ภายใต้การนำของสหกรณ์เกษตรที่ใช้ระบบฐานข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ
3. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินงานภายใต้วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ในการสรุปสาระและประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำเสนอแนวทางในการกำหนดนโยบาย และการส่งเสริมจากภาครัฐ

1.5 ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

1. ตัวแบบการทำไร่มันสำปะหลังภายใต้เครือข่ายสหกรณ์การเกษตร
2. ตัวแบบสำหรับเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลังภายใต้ห่วงโซ่อุปทานที่มีสหกรณ์เป็นแม่ข่าย ที่มีระบบฐานข้อมูลในการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจ
3. แนวทางในการส่งเสริมจากภาครัฐ และความร่วมมือจากพันธมิตรภาคต่าง ๆ

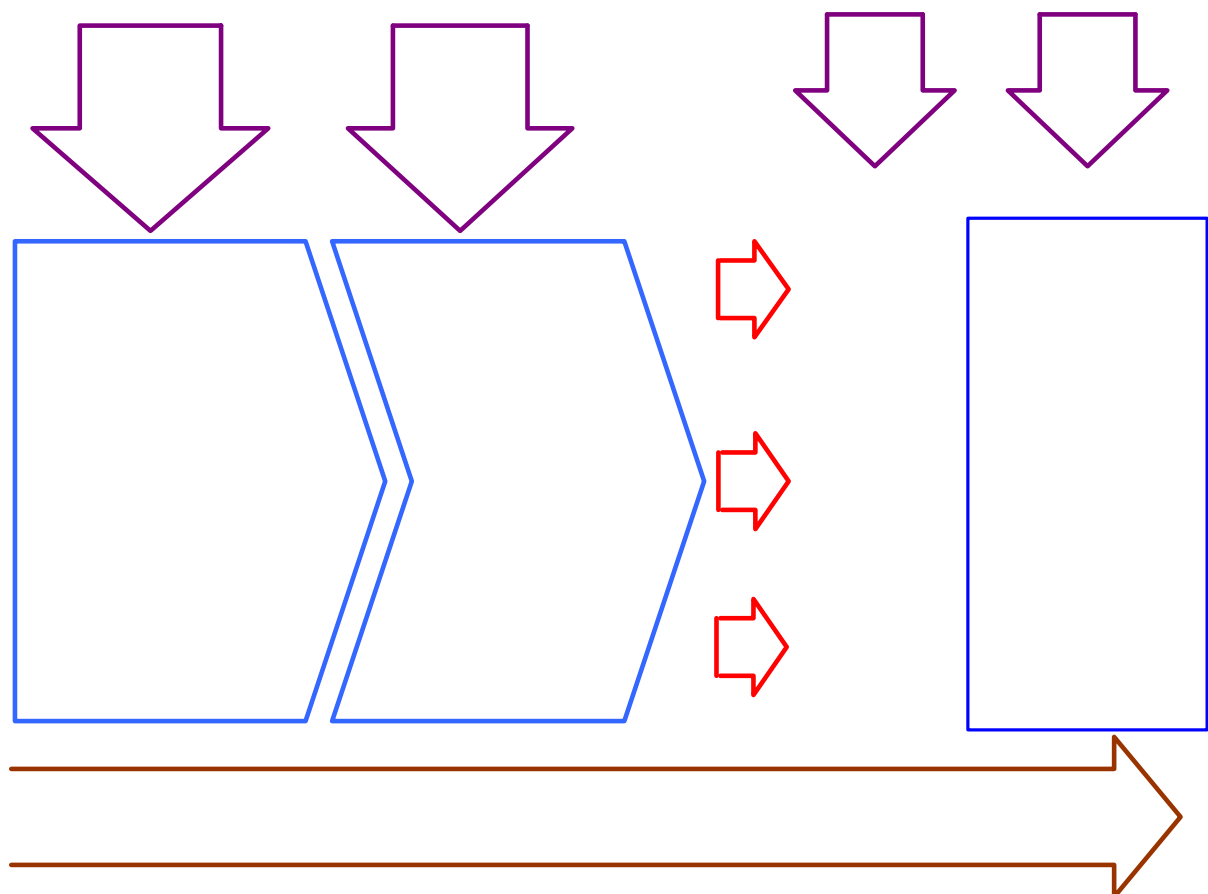
1.6 ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

1. สหกรณ์มีแนวทางในการบริหารจัดการธุรกิจมันสำปะหลัง ที่มีประสิทธิภาพ ยั่งยืน สามารถแข่งขันกับธุรกิจอื่นได้

2. สหกรณ์เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ การพัฒนาเครือข่ายธุรกิจสหกรณ์ โดยการเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลังภายใต้ห่วงโซ่อุปทานตามแผนพัฒนาการสหกรณ์ฉบับที่ 2
3. สมาชิกของสหกรณ์มีรายได้ และผลการประกอบการที่ดีขึ้น จากการเพิ่มผลผลิต และการลดต้นทุนการผลิต

1.7 กรอบคิดการวิจัย

การดำเนินงานของโครงการจะเป็นไปตามกรอบคิดการวิจัยที่นำชุดความรู้การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าไปบูรณาการกับชุดความรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยในรูปแบบ Experimental Development (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบและแนวคิดการเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่ามันสำปะหลัง

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เพื่ออธิบายให้เห็นถึงสถานการณ์ในพื้นที่ก่อนที่จะมีงานวิจัยจะเข้าไปดำเนินการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ประวัติความเป็นมา และลักษณะโดยทั่วไปของจังหวัดกำแพงเพชร

2.1.1 ประวัติจังหวัดกำแพงเพชร

จังหวัดกำแพงเพชรเป็นเมืองเก่าแก่มากมีอายุไม่น้อยกว่า 700 ปี มีฐานะเป็นเมืองลูกหลวง และเป็นเมืองหน้าด่านของอาณาจักรสุโขทัย ก่อนหน้านั้นเคยเป็นที่ตั้งของเมืองใหญ่ 2 เมือง คือ “ชากรุงราย” และ “นครชุม” ต่อมาได้ตกเป็นประเทศราชของกรุงศรีได้มีการจัดให้เมืองชากรุงราย และเมืองนครชุมรวมกันเป็น “เมืองกำแพงเพชร” (องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร, 2547)

จังหวัดกำแพงเพชรมีลักษณะพื้นที่เป็นที่เนินสลับภูเขา บางแบ่งเป็นพื้นที่ราบดินร่วนปนทราย มีแม่น้ำปิงไหลผ่าน แบ่งการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ มีนายวันชัย อุดมสิน เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชร ภายใต้อำนาจหน้าที่ว่า “กรุพระเครื่อง เมืองคนแกร่ง ศิลานุ่มใหญ่ กลัวย้ายหัวนอน น้ำมันลานกระบือ เลื่องลือมรดกโลก” ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดเป็นรูปกำแพงเมือง มีเพชรประกายแสงในใบเสมา อันหมายถึงความเป็นเมืองแห่งนักรบ เป็นเมืองมรดกโลก เมืองสำคัญแห่งประวัติศาสตร์ มีต้นสี่เสียดเป็นต้นไม้ประจำจังหวัด โบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่ ศาลหลักเมือง วัดพระแก้ว วัดพระบรมธาตุเมืองนครชุม วัดช้างรอบ วัดพระนอน วัดพระสี่อิริยาบถ และนครไตรตรึงษ์เมืองโบราณ งานประเพณีที่สำคัญได้แก่ งานนบพระเล่นเพลง งานสารทไทยกล้วยไข่เมืองกำแพงเพชร สถานที่ท่องเที่ยวได้แก่ น้ำตกคลองลาน น้ำตกคลองโป่งและน้ำตกปางควาย แก่งเกาะร้อย คอยสูงเสียดฟ้า “โมโกจู” อุทยานแห่งชาติป่าแม่วงศ์ เป็นต้น (องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร, 2552)

2.1.2 อาณาเขตที่ตั้ง

จังหวัดกำแพงเพชรตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนล่างภาคกลางตอนบน ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 358 กิโลเมตร โดยทางรถยนต์ มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งสิ้นประมาณ 8,607,490 ตร.กม. หรือประมาณ 5,379,687 ไร่ ประชากรจำนวน 774,225 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพภาคการเกษตร

ทำนา ทำไร่ ทำสวน ปลูกพืชผักเลี้ยงสัตว์และทำการประมงตามลำดับ รวมพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้น 4,516,002 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้:

- ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดสุโขทัย
- ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดนครสวรรค์
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดพิจิตรและพิจิตร
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดตาก (องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร, 2552)

2.1.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดกำแพงเพชร

1. ยุทธศาสตร์การเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพภาคการผลิต การค้า และการบริการ
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีคุณภาพชีวิตที่ดี
3. ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน
4. ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม
5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร, 2552)

2.1.4 ศักยภาพของจังหวัดกำแพงเพชร

จังหวัดกำแพงเพชรมีศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัด ซึ่งมีลักษณะที่เป็นป่าเขา และน้ำตกที่สวยงาม มีโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ สามารถพัฒนาให้เป็นจุดขายของการท่องเที่ยวระดับชาติ และระดับนานาชาติได้ ด้านภูมิประเทศและภูมิอากาศ มีความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ในการทำเกษตรกรรมพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ ดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์สูงเหมาะแก่การเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนาและปลูกพืชไร่ ในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปพืชผลการเกษตร กำแพงเพชรมีผลผลิตทางการเกษตรพร้อมสำหรับอุตสาหกรรมแปรรูป เช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วเขียว และกล้วยไข่ สำหรับอัตราค่าจ้างของแรงงาน ยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราค่าจ้างของแรงงานในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล ในด้านทำเลที่ตั้งอันเหมาะสมนั้น มีการคมนาคมขนส่งทางบกที่สะดวก มีถนนพหลโยธิน หรือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ผ่านตัวจังหวัดเชื่อมกับจังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดตาก และเป็นเส้นทางที่ใช้เชื่อมโยงกับภาคเหนือและภาคกลางอีกด้วย นอกจากนี้ จังหวัดกำแพงเพชรยังตั้งอยู่ริมแม่น้ำปิง ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของภาคเหนือและเป็นสาขาหนึ่งของแม่น้ำเจ้าพระยา ตลอดทั้งยังมีศักยภาพของพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับจัดตั้งแหล่งอุตสาหกรรม หรือนิคมอุตสาหกรรม ตามเส้นทางที่เชื่อมจังหวัดกำแพงเพชร – นครสวรรค์

กำแพงเพชร – ตาก กำแพงเพชร – พิจิตร และกำแพงเพชร – สุโขทัย มีทรัพยากรแร่ธาตุหลายชนิดที่อุดมสมบูรณ์ ทั้งที่นำมาใช้ประโยชน์และยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ แร่สำคัญที่พบได้แก่ เหล็ก ทองแดง ดีบุก ตะกั่ว ฟลูออไรด์ โพแทสเซียม โซเดียม และปิโตรเลียม กำแพงเพชรมีแหล่งน้ำใต้ดินขนาดใหญ่ ซึ่งเหมาะสมที่จะนำไปใช้ประโยชน์ทั้งด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ชื้นน้ำบาดาล มี 3 ระดับ ซึ่งได้แก่น้ำบาดาลระดับตื้น ระดับลึกลงปานกลาง และน้ำบาดาลระดับลึก ซึ่งพบในบางพื้นที่ ของอำเภอขาณุวรลักษบุรี อำเภอลองชุล และอำเภอเมือง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร, 2552)

2.1.5 วิสัยทัศน์และพันธกิจการพัฒนาการผลิตภาคการเกษตรของจังหวัดกำแพงเพชร

วิสัยทัศน์ (Vision)

จังหวัดกำแพงเพชรเป็น “เมืองเกษตรกรรมเพื่อผู้บริโภค” (Agricultural House For Consumers) ซึ่งหมายถึงการเป็นแหล่งผลิตผลผลิตทางการเกษตร ที่มีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค รวมตลอดจนถึงการเป็นแหล่งผลิตผลผลิตทางการเกษตรที่มุ่งเน้นทำให้ผู้บริโภคมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

พันธกิจ (Mission)

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว จะมีการดำเนินการ ดังนี้:

1. พัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรให้มีคุณภาพที่สามารถสร้างผลผลิตทางการเกษตรที่ได้มาตรฐานความปลอดภัยทางอาหาร
2. พัฒนาผลผลิตทางการเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม
3. พัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริโภคผลผลิตทางการเกษตรของผู้บริโภคภายในจังหวัดเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตร

แนวคิดเชิงกลยุทธ์ เพื่อการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรของจังหวัดกำแพงเพชร ที่กำหนดจะใช้การดำเนินการเชิงบูรณาการทั้งการพัฒนาในส่วน Demand Side และ Supply Side ตลอดจนถึงการเพิ่มการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตลอดห่วงโซ่มูลค่าของการผลิตภาคการเกษตรเพื่อดำรงไว้ซึ่งศักยภาพทางการพัฒนาที่เป็นผลมาจากความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบและยกระดับเป็นความได้เปรียบในเชิงความสามารถทางการแข่งขัน ด้านกระบวนการผลิต ผลผลิต การสร้างมูลค่าเพิ่ม การจัดจำหน่าย โดยเน้นการรณรงค์เพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการคัดเลือกอาหารปลอดภัยเพื่อนำมาใช้ในการบริโภค (องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร, 2552)

2.1.6 ประเด็นยุทธศาสตร์และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญ

เพื่อให้การพัฒนาการผลิตภาคเกษตรบรรลุผลสัมฤทธิ์ที่มุ่งหวังไว้ จังหวัดกำแพงเพชร ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ (Strategic Critical Issues) ที่จะต้องพิจารณา คือ

ประการแรก ต้องเร่งฟื้นฟูหรือรักษาเพื่อคงความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของการผลิตภาคการเกษตรของจังหวัดกำแพงเพชร ที่มีอยู่เดิมไว้ โดยการใช้ยุทธศาสตร์การกำหนดเขตพื้นที่ (Zoning) เพื่อห้ามทำการเกษตรที่มีกระบวนการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานความปลอดภัยทางอาหาร หรือมาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practice) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อขยาย/หรือเพิ่มประสิทธิภาพระบบชลประทานให้มากขึ้นด้วยการขยายชลประทานใหม่หรือเพิ่มประสิทธิภาพจากระบบชลประทานที่มีอยู่เดิมให้เอื้อต่อการทำการเกษตร

ประการที่สอง จะต้องมีการดำเนินการควบคู่กันไปเพื่อยกระดับความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของการผลิตภาคการเกษตรของจังหวัดที่มีอยู่ในปัจจุบัน เป็นความได้เปรียบเชิงความสามารถทางการแข่งขัน โดยการกำหนดใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการผลิตให้ได้ได้มาตรฐานความปลอดภัยทางอาหาร และสารพิษตกค้าง เน้นยกระดับเป็นผลผลิตทางการเกษตรอินทรีย์ ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบตรวจสอบที่ครบวงจรตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตไปจนถึงผลผลิตที่จะนำส่งผู้บริโภค เพื่อให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้มาตรฐานความปลอดภัย (องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร, 2552)

2.1.7 ปัญหาสำคัญของการผลิตการเกษตรในปัจจุบันของจังหวัดกำแพงเพชร

1. กระบวนการผลิตการเกษตร (supply side) ไม่ได้มาตรฐาน ความปลอดภัยด้านอาหารเนื่องจากการใช้ปุ๋ยและสารเคมีเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นการผลิตที่ไม่มีคุณภาพ (productivity) ไม่สามารถลดต้นทุนการผลิต (cost) ให้ต่ำ การเพิ่มผลผลิตยังเกิดจากการเพิ่มรอบการผลิตและเพิ่มการใช้สารเคมี ตลอดจนการผลิตไม่ตรงกับความต้องการของตลาด
2. กระบวนการตลาด ยังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจเพียงพอให้กับเกษตรกรหันมาทำการเกษตรที่ได้มาตรฐาน ความปลอดภัยเพิ่มขึ้น โดยตลาดปัจจุบันยังอยู่ในวงแคบและราคาผลผลิตไม่แน่นอน
3. ผู้บริโภค ในภาพรวมยังไม่เป็นส่วนสร้างแรงผลักดันให้เกษตรกรหันมาปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้มีมาตรฐานปลอดภัยเนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคไม่เลือกซื้อกระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่ม ยังไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในด้านการ

แปรรูป การบรรจุหีบห่อ และการสร้างตราสินค้าที่น่าเชื่อถือ (องค์การบริหารส่วน
จังหวัดกำแพงเพชร, 2552)

2.2 สหกรณ์และบทบาทหน้าที่ของสหกรณ์

2.2.1 ความหมายของ “สหกรณ์” (Cooperatives)

สหกรณ์ คือ “องค์การของบรรดาบุคคล ซึ่งรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจในการดำเนิน
วิสาหกิจที่พวกเขาเป็นเจ้าของร่วมกันและควบคุมตามหลักประชาธิปไตย เพื่อสนองความต้องการ
(อันจำเป็น) และความหวังร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม” (กรมส่งเสริมสหกรณ์,
2545)

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 (มาตรา 4) ให้ความหมายว่า สหกรณ์คือคณะบุคคล
ซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือ
ซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 (พระราชบัญญัติสหกรณ์
2542: 9) จากบทนำของแผนปฏิบัติการเพื่อการขับเคลื่อนพัฒนาการสหกรณ์ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.
2550-2554) ไปสู่การปฏิบัติ กล่าวว่าประเทศไทยได้นำ “ระบบสหกรณ์” มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของ
เครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2459 โดยมุ่งหวังให้ประชาชน
ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตั้งและดำเนินกิจการของสหกรณ์ ในฐานะเป็นองค์กรของสมาชิก
เพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยยึดมั่นในอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการ
สหกรณ์ การพัฒนาระบบสหกรณ์ในประเทศไทยที่ผ่านมา ภาครัฐได้สนับสนุนส่งเสริมในด้านต่าง
ๆ เพื่อให้ระบบสหกรณ์มีความเข้มแข็งเป็นปึกแผ่น และมีขีดความสามารถที่ดำเนินงานเพื่อ
ตอบสนองความต้องการของสมาชิกทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของการ
พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยผ่านกระบวนการทางกฎหมาย จัดตั้งหน่วยของรัฐเพื่อแนะนำ
ส่งเสริม และช่วยเหลือด้านการดำเนินงาน การให้การอุดหนุนทางด้านทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งการ
สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์แก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป จนกล่าวได้ว่าสหกรณ์ได้มี
การพัฒนาและเจริญก้าวหน้ามาตามลำดับ ปัจจุบันสหกรณ์ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติ
สหกรณ์จำแนกได้ 7 ประเภท คือ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า
สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์บริการ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน จากรายงานการประเมินภาวะ
เศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ในรอบปี 2549 ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์พบว่า มีสหกรณ์
ทั้งสิ้น 5,744 แห่ง มีสมาชิก 8.93 ล้านคน มีทุนดำเนินงาน 791,516 ล้านบาท สหกรณ์เหล่านี้
ดำเนินธุรกิจเพื่อบริการสมาชิกที่สำคัญอยู่ 5 ด้าน โดยธุรกิจสินเชื่อเป็นธุรกิจที่มีมูลค่ามากที่สุด

รองลงมาคือธุรกิจรับฝากเงิน ธุรกิจรวบรวมผลผลิต ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย และธุรกิจบริการต่าง ๆ ตามลำดับ เป็นต้น (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2550)

2.2.2 สหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตร คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้ที่มีอาชีพทางการเกษตรรวมตัวกันจัดตั้งขึ้น และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

สหกรณ์การเกษตรดำเนินธุรกิจแบบอนกประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือส่วนรวม โดยใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามตามพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและส่วนรวมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2545)

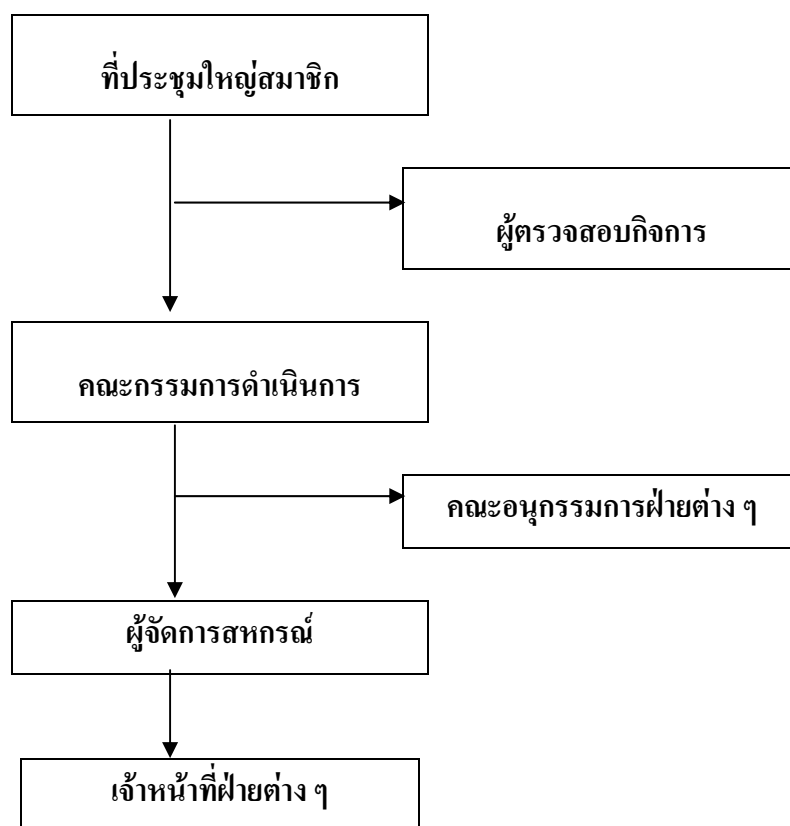
2.2.3 บทบาทหน้าที่และการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

การบริหารงานของสหกรณ์การเกษตร จะต้องมียุทธศาสตร์ในแนวทางเดียวกัน คือ การบริหารงานโดยสมาชิก คือ สมาชิกทุก ๆ คนจะมีส่วนร่วมในการบริหารงาน โดยการเลือกตั้งตัวแทนเพื่อทำหน้าที่บริหารงานสหกรณ์ เรียกว่า “คณะกรรมการดำเนินการ” ซึ่งเลือกจากที่ประชุมใหญ่ของสมาชิก คณะกรรมการดำเนินการ มีหน้าที่กำหนดนโยบายการบริหารงานงานให้สหกรณ์ โดยมี “ผู้จัดการ” ที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ว่าจ้างให้ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้การกำกับควบคุมของคณะกรรมการดำเนินการ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2545) ดังภาพที่ 2

2.2.4 สหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด และภารกิจของสหกรณ์

สหกรณ์ชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด ตั้งอยู่เลขที่ 219 หมู่ 5 ถนนพหลโยธิน ตำบลสลกบาตร อำเภอชาวนวลักษณ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร เป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์การเกษตร ได้รับการจดทะเบียนครั้งแรก มีสมาชิกแรกตั้ง จำนวน 217 คน เงินทุนดำเนินงาน 10,750 บาท สหกรณ์จดทะเบียนเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2516 เลขทะเบียน กสก.5/2516 ในรอบปีบัญชีของสหกรณ์ปีหนึ่ง ๆ จะเริ่มตั้งแต่ วันที่ 1 เมษายน และจะสิ้นสุดทางบัญชี ในวันที่ 31 มีนาคม ของทุกปี ปัจจุบันสหกรณ์มีสมาชิกจำนวน 1,690 คน มีคณะกรรมการดำเนินการ จำนวน 15 คน ผู้ตรวจสอบกิจการ 2 คน พนักงานสหกรณ์ จำนวน 12 คน มีนายคำพอง ชันกสิกรรม เป็นประธานกรรมการดำเนินงานสหกรณ์ นางเจริญศรี โสระมัด เป็นผู้จัดการ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีสหกรณ์ 31 มีนาคม 2551 สหกรณ์มีผลดำเนินงาน ดังนี้ คือ จำนวนสมาชิก 1,690 คน จำนวนกลุ่ม 59 กลุ่ม

ทุนเรือนหุ้น 16,845,950.-บาท เงินสำรอง 3,803,084.67 บาท ทุนดำเนินงาน 103,711,297.89 บาท เงินรับฝาก 24,315,122.52 บาท ธุรกิจซื้อ 79,822,130.08 บาท ธุรกิจขาย 52,342,337.70 บาท ธุรกิจสินเชื่อ 57,476,781.01 บาท กำไรสุทธิ 1,286,375.93 บาท (สหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด : 2552)

ภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของสหกรณ์ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2547)

2.2.5 กระบวนทัศน์ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสหกรณ์

จุฑาทิพย์ ภัทราวท (2551) ได้กล่าวถึงการปรับกระบวนทัศน์ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสหกรณ์ มีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้คณะกรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการสหกรณ์ ได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ กรอบแนวคิด และแนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงตลอดจน ได้ตระหนักถึง บทบาทหน้าที่ของตนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จตามความคาดหวัง โดยมีจุดมุ่งเน้นที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 2 มิติ คือ มิติด้านมูลค่า ได้แก่ การลดลงของค่าใช้จ่าย การเพิ่มขึ้นของรายได้ การลดความเสี่ยงในการดำเนินงานและ มิติด้านคุณค่า ได้แก่ ความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ ความพึงพอใจของพนักงานสหกรณ์ ความพึงพอใจของพันธมิตรธุรกิจคุณค่าสหกรณ์ ประกอบด้วย คุณค่าอันเป็นพื้นฐานของ

สหกรณ์ โดยการช่วยเหลือตนเอง การรับผิดชอบต่อตนเอง การมีประชาธิปไตย การเสมอภาค ความเที่ยงธรรม ความสามัคคีเป็นปึกแผ่น รวมทั้งการมีคุณค่าทางด้านจริยธรรม ซึ่งได้แก่ ความซื่อสัตย์ การเปิดเผย ความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น

สหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด ได้เข้าร่วมโครงการบริหารการเปลี่ยนแปลง ภายใต้การสนับสนุนของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งผลของการเข้าร่วมโครงการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งมิติด้านมูลค่าและคุณค่าแก่สหกรณ์ และก่อให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนา และการทำงานเป็นทีมของบุคลากรในสหกรณ์ ตลอดจนการได้รับความร่วมมือจากภาคีพันธมิตรสหกรณ์และหน่วยงานต่างๆในพื้นที่ ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญและจุดแข็งของการดำเนินงานเครือข่ายในงานวิจัยนี้ ส่วนจุดอ่อนของสหกรณ์ที่เป็นข้อจำกัดในการดำเนินงาน เครือข่ายนั้นเป็นเรื่องของความรู้ ความเข้าใจ ในการบริหารห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งเป็นกลไกและทิศทางในการทำงานของการศึกษาในครั้งนี้

จากการปฏิบัติงานในพื้นที่ของผู้วิจัยและการสอบถามความคิดเห็นจากผู้นำสหกรณ์ พบว่า เกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ในพื้นที่อำเภอชาวนวลักษณ์บุรี และอำเภอใกล้เคียง มีความเห็นตรงกันว่า วิธีการสหกรณ์ จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาก็แก่กลุ่มผู้ปลูกมันสำปะหลังได้ โดยการรวมตัวกันเพิ่มอำนาจต่อรอง โดยเริ่มจากการวางแผนการผลิตร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการผลิตที่จะช่วยเพิ่มผลผลิตและการลดต้นทุนการผลิต อีกทั้งยังเป็นการให้ผลผลิตที่ได้รับสอดคล้องกับความต้องการของโรงแปงและลานมัน รวมทั้งตลาดกลางแหล่งรับซื้อหัวมันสดของสหกรณ์ในพื้นที่ โดยอาจมีข้อตกลงในการทำสัญญาซื้อขายหรือส่งผลผลิตหัวมันร่วมกัน เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่เกษตรกรสมาชิกรวมทั้ง ระบบสหกรณ์จะสามารถจ่ายเงินเฉลี่ยคืนให้แก่มวลสมาชิกได้เมื่อสิ้นปีบัญชีและสหกรณ์มีกำไร โดยมี “จุดเด่น” ของการดำเนินธุรกิจในระบบสหกรณ์ ดังนี้

1. สมาชิกเป็นทั้งเจ้าของ ผู้ซื้อ ผู้ขาย และผู้รับบริการ ในคนเดียวกัน
2. ดำเนินงานมีกำไร สมาชิกได้รับเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนธุรกิจ
3. สหกรณ์ไม่เอารัดเอาเปรียบสมาชิก ในเรื่องราคา และเครื่องชั่งที่มาตรฐาน
4. สหกรณ์สามารถให้เกษตรกรสมาชิกผู้ปลูกมันสำปะหลัง กู้ยืมเงินเชื่อไปลงทุนเพาะปลูก
5. สหกรณ์จัดจำหน่ายวัสดุการเกษตรให้แก่สมาชิกในราคาเป็นธรรม
6. สหกรณ์เป็นศูนย์กลาง ตลาดกลางแหล่งรับซื้อผลผลิตหัวมันสดจากสมาชิก

7. เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหมู่เกษตรกรสมาชิก ให้การศึกษอบรมและเสริมทักษะความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิต และการลดต้นทุนการผลิตหัวมันสำปะหลัง

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าสหกรณ์มีความจำเป็นอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินงานแบบเดิมที่มุ่งเน้นการให้บริการด้านการรวบรวมผลผลิต บริการสินเชื่อ บริการฝากถอนเงิน การจัดจำหน่ายวัสดุทางการเกษตรเป็นหลัก โดยเปลี่ยนมาให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการสหกรณ์ตามแนวคิดของการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจมันสำปะหลัง ซึ่งสหกรณ์จะต้องประสานความร่วมมือและสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ผลผลิตต้นน้ำไปจนถึงอุตสาหกรรมขั้นสุดท้ายตามตัวแบบเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลังโดยมีสหกรณ์เป็นแม่ข่าย

2.2.6 สถานการณ์ห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร

รูปแบบภายใต้ห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร ตั้งแต่ผลผลิตต้นน้ำซึ่งประกอบด้วยเกษตรกรผู้ผลิต หรือผู้ปลูกมันสำปะหลัง อุตสาหกรรมแปรรูปขั้นต้น ประกอบด้วยลานมันเอกชน ตลาดกลาง สกก. อุตสาหกรรมแปรรูปขั้นกลาง ประกอบด้วย โรงงานแปรรูปมันเส้น มันอัดเม็ด และโรงงานผลิตแป้งมัน จนถึง อุตสาหกรรมขั้นสุดท้าย ซึ่งประกอบด้วยภาคอุตสาหกรรมพลังงาน (เอทานอล) เพื่อรองรับพลังงานทางเลือก โรงงานผลิตอาหารสัตว์ และ อุตสาหกรรมการผลิตสินค้าต่าง ๆ ภายใต้สถานการณ์ห่วงโซ่อุปทาน มันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร (รูปที่ 3) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผลผลิตต้นน้ำ

ผลผลิตต้นน้ำเป็นผลผลิตจากไร่มันสำปะหลังของเกษตรกรในรูปหัวมันสดเป็นส่วนใหญ่ จะมีเพียงเล็กน้อย ที่เกษตรกรจะนำ หัวมัน ไปสับเป็นชิ้นเล็ก ๆ ตากแห้ง

1. ปัญหาด้านการผลิต

- 1.1 เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ปริมาณการผลิตในแต่ละปีขึ้นอยู่กับราคาที่เกษตรกรขายได้
- 1.2 ประสิทธิภาพการผลิตค่อนข้างต่ำ เนื่องจากการกระจายพันธุ์ดีที่เกษตรกรต้องการยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ นอกจากนี้ความอุดมสมบูรณ์ของที่ดินที่ใช้ปลูกมันสำปะหลังเสื่อมโทรมลง
- 1.3 ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยสูง ซึ่งเกิดจากค่าจ้างแรงงาน ค่าเครื่องจักร ราคาปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้น เช่น ปุ๋ย ยากำจัดวัชพืช

- 1.4 เทคโนโลยีการผลิต การแปรรูป คุณภาพต่ำไม่ได้มาตรฐาน
- 1.5 เกษตรกรปลูกตามความเคยชิน ไม่อิงหลักวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่
- 1.6 ขาดทักษะความรู้เรื่องการปลูก การใช้ท่อนพันธุ์ และการอบรมเสริมความรู้
- 1.7 การวิจัยและพัฒนายังมีจำกัด

2. ปัญหาด้านการตลาด

- 2.1 เกษตรกรขาดอำนาจต่อรองเรื่องราคา ถูกกดราคาจากลานรับซื้อเอกชน
- 2.2 ผลผลิตคุณภาพไม่ตรงตามความต้องการของผู้ซื้อ
- 2.3 ค่าใช้จ่ายในการขนส่งระยะไกล
- 2.4 ความผันผวนด้านราคามันสำปะหลัง สร้างความไม่มั่นคงในกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมัน
- 2.5 เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง อยู่ในฐานะผู้ด้อยโอกาส กู้ยืมเงินจากเจ้าของลานมัน และโรงแป่ง ดังนั้นราคาซื้อขายมันสำปะหลังจึงถูกกำหนดจากลานมันและโรงงานแป่งมันในพื้นที่
- 2.6 การประชาสัมพันธ์และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการตลาดไม่ทั่วถึง

อุตสาหกรรมแปรรูปขั้นต้น

ลานมันเอกชนที่อยู่ใกล้แหล่งผลิต และสหกรณ์การเกษตรตามอำเภอต่าง ๆ นำหัวมันสดมาแปรรูปเป็นมันเส้น

1. กระทรวงพาณิชย์ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับลานตากมันว่ามีลานซิเมนต์เอกชนที่รับซื้อผลผลิตหัวมันสำปะหลังสดภายในจังหวัด จำนวน 150 แห่ง
2. สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดกำแพงเพชร ที่มีตลาดกลางลานรับซื้อหัวมันสำปะหลังสด ได้แก่
 - 2.1 ในอำเภอขามเฒ่าบุรี สหกรณ์การเกษตรขามเฒ่าบุรี จำกัด ที่ ต.วังหามแห สมาชิก 1,500 คน สหกรณ์ปฏิรูปที่ดินขามเฒ่าบุรี จำกัด ที่ ต.ปางมะค่า สมาชิก 1,200 คน
 - 2.2 เขตอำเภอคลองลาน ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรคลองลาน จำกัด สมาชิก 1,500 คน สหกรณ์นิคมคลองสวนหมาก จำกัด สมาชิก 1,300 คน
 - 2.3 เขตอำเภอเมืองกำแพงเพชร ได้แก่ สหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด สมาชิก 1,200 คน

อุตสาหกรรมแปรรูปชั้นกลาง

โรงงานแปรรูป นำมันเส้นไปแปรรูปเป็นมันเส้น มันอัดเม็ด และแป้งมัน อุตสาหกรรมแปรรูปชั้นกลางนำผลผลิตส่งต่อให้อุตสาหกรรมขั้นสุดท้ายภายในประเทศ หรือ ส่งออกไปประเทศต่าง ๆ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง ในเขตจังหวัดกำแพงเพชร คือ มีโรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง 4 โรง ได้แก่

1. บทม. ไทวา กำลังการผลิต 300 ตันแป้ง/วัน (อ.ขาณุฯ)
2. หจก. ที ซี เอส กำลังการผลิต 400 ตันแป้ง/วัน (อ.ขาณุฯ)
3. โรงแป้งแก่นเจริญ กำลังการผลิต 300 ตันแป้ง/วัน (อ.คลองขลุง)
4. หจก.ธนวัฒน์พืชผล กำลังการผลิต 800 ตันแป้ง/วัน (อ.ขาณุฯ)

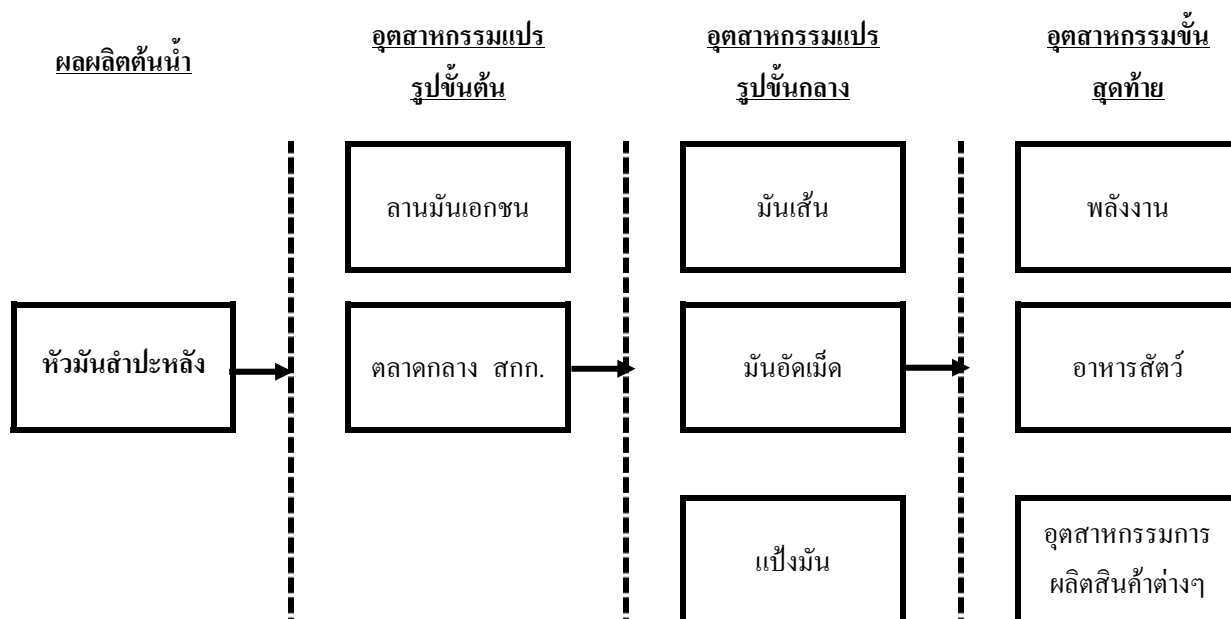
สหกรณ์ได้ส่งออกมันเส้นสะอาดไปยังท่าเรืออยุธยา โดยผ่านบริษัทเอกชนได้แก่ (1) บ. TM, (2) บ.ทรัพย์สถาพร, (3) บ.ชัยยง จำกัด และ (4) บ.โชคชัย (ข้อมูลจากสหกรณ์การเกษตรนครชุม)

อุตสาหกรรมขั้นสุดท้าย

ผลผลิตจากอุตสาหกรรมแปรรูปชั้นกลางนั้นจะถูกส่งไปยังอุตสาหกรรมขั้นสุดท้ายภายในประเทศได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมพลังงาน อุตสาหกรรมการผลิตสินค้าต่างๆ ซึ่งสหกรณ์ภายในจังหวัดกำแพงเพชรสามารถแปรรูปมันเส้นส่งจำหน่ายให้แก่ลูกค้า ที่อยู่ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ดังนี้:

1. สหกรณ์โคนมเชียงใหม่
2. สหกรณ์การเกษตรสวรรคโลก จำกัด
3. สหกรณ์นิคมสวรรคโลก จำกัด (จ.สุโขทัย)
4. บริษัทเบทาโกรอาหารสัตว์(อุตสาหกรรมลำพูน)
5. ฟาร์มหมูผาแดง จ.ลำพูน

นอกจากนั้นแล้ว ในภาคอุตสาหกรรมพลังงาน ธุรกิจเอกชนในจังหวัดกำแพงเพชรได้มีการดำเนินการขออนุญาตจัดตั้งโรงงานผลิตเอทานอลเพื่อรองรับการใช้พลังงานทางเลือกซึ่งจะทำให้ความต้องการใช้มันเส้นภายในจังหวัดกำแพงเพชรเพิ่มมากขึ้น ในส่วนภาคอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าต่างๆ นั้นก็มีความต้องการใช้ผลผลิตชั้นกลาง ก็คือแป้งมันดิบ เพื่อการผลิตผงชูรส ของบริษัทอะนิโนะโมโตะ ที่ตั้งอยู่อำเภอเมืองกำแพงเพชรอีกเป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 3 ห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร
(แหล่งที่มาของข้อมูล: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรและการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น)

จากสถานการณ์ห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจมันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชรดังกล่าวทำให้ทราบถึงแนวโน้มความร่วมมือระหว่างสหกรณ์การเกษตรกับภาคีเครือข่ายพันธมิตรตามรูปแบบของโซ่อุปทานดังนี้

ความร่วมมือระหว่างสหกรณ์-เกษตรกรสมาชิก

1. การวางแผนการผลิตร่วมกันในเรื่องของคุณภาพและปริมาณที่ตรงต่อความต้องการของตลาด
2. เกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ มีตลาดรองรับผลผลิตห้วมันสดที่แน่นอนลดปัญหาผลผลิตล้นตลาด
3. สหกรณ์ให้การช่วยเหลือและส่งเสริมเทคโนโลยีทางการเกษตรแก่เกษตรกรสมาชิกเพื่อเพิ่มผลผลิตและการลดต้นทุนการผลิต

ความร่วมมือระหว่างสหกรณ์-ลานมันเอกชน

สหกรณ์สามารถวางแผนการรวบรวมและแปรรูปผลผลิตห้วมันสำปะหลังร่วมกับลานมันเอกชน ในเรื่องราคา คุณภาพ และปริมาณที่เหมาะสมอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนเพิ่มในแต่ละส่วนภาค ซึ่งความร่วมมือนี้จะช่วยให้สหกรณ์ไม่จำเป็นต้องลงทุนสร้างลานมันของสหกรณ์เองใน

การที่จะให้บริการที่ครอบคลุมแก่เกษตรกรสมาชิกในเขตพื้นที่ต่างๆ เพื่อความสะดวก ประหยัด
ต้นทุนการขนส่งแก่สมาชิก และเป็นการใช้ทรัพยากรที่เกิดประโยชน์สูงสุดของประเทศ

ความร่วมมือระหว่างสหกรณ์-อุตสาหกรรมชั้นกลาง

สหกรณ์สามารถสร้างความร่วมมือกับผู้ผลิตแป้งมัน มันอัดเม็ด มันเส้น ซึ่งเป็นผู้ผลิตใน
อุตสาหกรรมชั้นกลาง โดยการทำข้อตกลงในการเป็นผู้ผลิตมันเส้น และจัดส่งหัวมันสำปะหลัง
ให้แก่ผู้ผลิตในอุตสาหกรรมชั้นกลางในเงื่อนไขที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย

ความร่วมมือระหว่างสหกรณ์-อุตสาหกรรมขั้นสุดท้าย

ในฐานะที่สหกรณ์เป็นผู้แปรรูปมันเส้นซึ่งเป็นเป็นวัตถุดิบที่สำคัญของอุตสาหกรรมขั้น
สุดท้าย ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ดังนั้นช่องทางการกระจายมันเส้นไปสู่ผู้ผลิตใน
อุตสาหกรรมขั้นสุดท้ายจึงเป็นแนวทางการร่วมมืออีกช่องทางหนึ่งที่จะทำให้การสร้างตลาด
รองรับ และเป็นการยกระดับราคา คุณภาพ ของมันสำปะหลังให้กับเกษตรกรสมาชิกอีกทางหนึ่ง

จากความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายดังกล่าวสหกรณ์จะสามารถขยายปริมาณธุรกิจ
ด้านการรวบรวมผลผลิตและการแปรรูปได้ตามเจตนารมณ์ช่วยเหลือตนเอง และเป็นที่พึ่งพาให้กับ
สมาชิกได้ตามหลักการ วิธีการสหกรณ์ ซึ่งในการวิจัยนี้จะศึกษาถึงรูปแบบของความร่วมมือ และ
ข้อตกลงต่างๆที่สหกรณ์จำเป็นจะต้องสร้างขึ้นเพื่อเป็นกลยุทธ์ที่นำไปสู่ความสำเร็จของสหกรณ์

บทที่ 3

กระบวนการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในหัวข้อโครงการเครือข่ายคุณค่ามันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร ได้ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นรูปแบบของการวิจัยแบบใหม่ ที่ประยุกต์และเป็นการรวมเอา แนวความคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กับการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) มาผสมผสานเข้าด้วยกัน และเป็นการกระทำที่มุ่งหมายจะให้ประโยชน์ แก่สังคมเป็นหลัก โดยจุดที่แตกต่างกันของงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับงานวิจัยแบบมี ส่วนร่วมก็คือ การวิจัยแบบมีส่วนร่วมนั้น เป็นการวิจัยที่เน้นในมิติของการเก็บข้อมูล แต่การวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการประยุกต์หาวิธีการแก้ไขปัญหาลงไปพร้อม ๆ กัน หรือกล่าวได้ว่ามี การแสวงหาแนวความคิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและทรัพยากรที่ผู้ถูกวิจัยมีอยู่เพื่อช่วยใน การแก้ไขปัญหา (ชัชวาลย์ ทัดสิวัช, 2550) โดยผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบกระบวนการวิจัย เป็น 4 ระยะ ประกอบด้วย:

ระยะที่ 1: การเตรียมการและการพัฒนาตัวแบบการผลิต ประกอบด้วย

1. การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างทีมประสานงานกลาง/ ทีมวิจัย/ผู้เข้าร่วม โครงการเกี่ยวกับกรอบคิดกรอบแนวทางการดำเนินงานเครือข่าย การเชื่อมโยง เครือข่ายคุณค่า และโซ่อุปทานมันสำปะหลัง การประเมินสถานการณ์การผลิตและ การตลาดมันสำปะหลังในพื้นที่เป้าหมายการวิจัย

ระยะที่ 2: การวางแผน ประกอบด้วย

1. การประสานงานระหว่างสหกรณ์/องค์กรต่างๆ /ผู้ประกอบการ/เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการ
2. การสร้างตัวแบบการผลิตมันสำปะหลังเพื่อการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร ตัวอย่างและขยายผลสู่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ
3. การสร้างตัวแบบเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลัง การจัดทำฐานข้อมูลการผลิตของ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแผนธุรกิจของเครือข่าย ระเบียบ ข้อบังคับ ระบบบริหาร จัดการเครือข่าย

ระยะที่ 3: การดำเนินการ ประกอบด้วย

1. การดำเนินการเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลังบนระบบบริหารจัดการของเครือข่าย

ระยะที่ 4: การสรุป/สังเคราะห์ ประกอบด้วย

1. สรุปผลและสังเคราะห์งานวิจัย
2. จัดทำรายงานวิจัย ประกอบไปด้วย รูปแบบ/กระบวนการเชื่อมโยงเครือข่ายมันสำปะหลังภายใต้โซ่อุปทาน ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยระยะต่อไป และ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับภาครัฐ

ภาพที่ 4 กระบวนการวิจัยเครือข่ายคุณค่ามันสำปะหลัง

บทที่ 4

ผลการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัย ในระยะที่ 1-4 ตามกรอบแนวคิดของการวิจัยในเรื่องของการเรียนรู้และพัฒนาจากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการวางแผนทิศทางเครือข่าย การวางแผนธุรกิจเครือข่าย การประสานงานเพื่อพัฒนาการดำเนินงานของภาคีเครือข่าย และการบริหารจัดการธุรกิจเครือข่ายโดย การจัดตั้งเครือข่ายที่มีรูปแบบเครือข่าย และการดำเนินงานของเครือข่าย ซึ่งสามารถสรุปผล ได้ดังนี้

4.1 การเรียนรู้และพัฒนา

จากกระบวนการของงานวิจัย ตามแผนงานที่กำหนดไว้ รวม 4 ระยะนั้น ผู้วิจัยได้เริ่มต้นจากการประสานงานกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งได้แก่ สหกรณ์ องค์กรภาครัฐและเอกชน เกษตรกร สมาชิกสหกรณ์ในพื้นที่ ตลอดจนผู้ประกอบการลานมัน/โรงแป่งมัน ในกระบวนการของโซ่อุปทานธุรกิจมันสำปะหลังที่อยู่ในพื้นที่ อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์/เป้าหมาย และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากงานวิจัย พร้อมทั้งการวางแผนงานในการจัดให้มีการประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อค้นหาประเด็นปัญหา/แนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน ตลอดจนการศึกษาวเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางของการดำเนินการทำตัวแบบไร่มันสำปะหลังที่มีสหกรณ์การเกษตรเป็นแม่ข่าย การสร้างตัวแบบเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลัง/การดำเนินการเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลัง รวมทั้งการสรุป/สังเคราะห์งาน/ผลลัพธ์/ผลกระทบที่จะมีต่อเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันสำปะหลัง รวมทั้งเครือข่ายพันธมิตรสหกรณ์ และผู้ประกอบการลานมัน/โรงแป่งมันสำปะหลังในพื้นที่

4.1.1 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องเครือข่ายคุณค่าและการเชื่อมโยงธุรกิจภายใต้ห่วงโซ่อุปทานนั้น ผู้วิจัยได้ประสานงานกับผู้บริหารสหกรณ์การเกษตรลำดวนบุรี จำกัด ที่ตั้งอยู่ที่อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดกำแพงเพชร โดยในวันที่ 4 ตุลาคม 2551 ผู้วิจัยได้เข้าประชุมร่วมกับคณะกรรมการดำเนินการและพนักงานสหกรณ์เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจประเด็นต่างๆ ในโครงการวิจัย และการร่วมประชุมคณะกรรมการฯ อีกครั้งในวันที่ 14 ตุลาคม 2551 เพื่อประสานงานและวางแผนกำหนดวันสำหรับจัดประชุมเสวนาเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการวิจัยและพัฒนา แบบมีส่วนร่วม “โครงการเครือข่ายคุณค่ามันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร” ในวันที่ 30 ตุลาคม 2551 ณ ห้องประชุมสำนักงานสหกรณ์การเกษตรลำดวนบุรี จำกัด ตำบลสลกบาตร

อำเภอเขาฉกรรจ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งในวันจัดเสวนาดังกล่าวนั้น มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้นจำนวน 50 คน ประกอบด้วย ผู้จัดการสหกรณ์ต่าง ๆ ที่ร่วมภาคีเครือข่ายคุณค้ำมั่นสำปะหลัง ผู้ประกอบการลานมัน/โรงแป้งมัน คณะกรรมการ เกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันสำปะหลัง ผู้แทนหน่วยงานราชการ จากสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเกษตรอำเภอเขาฉกรรจ์บุรี สำนักงานสหกรณ์จังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกำแพงเพชร และเกษตรกรผู้ปลูกมันอิสระ ในเขตอำเภอใกล้เคียง โดยมีผลสรุปจากการร่วมประชุมเสวนาในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ยิ่งในการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันของการเชื่อมเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลัง รวมทั้งได้ทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับเรื่องมันสำปะหลัง ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ดังนี้

- การเพาะปลูก (กระบวนการต้นน้ำในห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลัง)-เกษตรกรขาดองค์ความรู้ที่ถูกต้องในการเพาะปลูก ซึ่งเกษตรกรส่วนมากเคยได้รับการอบรมให้ความรู้มาบ้างแล้วแต่ยังไม่เข้าใจอย่างแท้จริง และขาดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเพาะปลูก การปรับปรุงและบำรุงสภาพดินไม่ถูกวิธี เช่นการใส่ปุ๋ยโดยไม่มีการตรวจสอบสภาพของดินมาก่อน การใช้ต้นพันธุ์ การใส่ปุ๋ย การให้น้ำ การขาดแคลนแหล่งน้ำ การบำรุงดูแลระหว่างการเจริญเติบโตตลอดจนการขุดหัวมันที่ไม่ถูกวิธี มีผลทำให้คุณภาพของผลผลิตต่ำกว่ามาตรฐานความต้องการของตลาด เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้โดยผ่านการประสานงานและการดำเนินงานเชิงรุกจากสหกรณ์การเกษตร

- การรวบรวมและการแปรรูป (กระบวนการกลางน้ำในห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลัง) – สหกรณ์การเกษตรฯ ได้ดำเนินธุรกิจรวบรวมหัวมันสดจากสมาชิก โดยการเปิดตลาดกลางแห่งใหม่ของสหกรณ์ ที่ขาดการวางแผนงานล่วงหน้า ในการรับซื้อรวบรวมหัวมันสด และการจัดทำระบบคุณภาพในการแปรรูป ถึงแม้สมาชิกจำนวนหนึ่งที่อยู่ใกล้พื้นที่ให้บริการในธุรกิจรวบรวมของสหกรณ์จะขายหัวมันสดได้ราคาที่ดีก็ตาม แต่ก็มีสมาชิกอีกเป็นจำนวนมากที่อยู่ห่างไกลจากพื้นที่การให้บริการของสหกรณ์และถ้าจะขายผลผลิตให้สหกรณ์ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายจากต้นทุนการขนส่งที่ค่อนข้างสูง ในขณะที่สหกรณ์เองก็ต้องแบกรับภาระการขาดทุนบางส่วนจากผลผลิต(หัวมันสด)ที่ไม่ได้คุณภาพมีสิ่งเจือปนต่างๆ การแปรรูปที่มากเกินไปเกินกว่าความสามารถในการเก็บรักษาของคลังสินค้า การแปรรูปที่ไม่ได้คุณภาพ และการสูญเสียจากน้ำหนักรั่วไหลของมันเส้นแปรรูปที่เก็บรักษาไว้รอการจำหน่าย ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ของสหกรณ์มีความประสงค์ที่จะขายผลผลิตให้กับสหกรณ์เนื่องจากได้ราคาที่เป็นธรรม และมีผลตอบแทนในรูปแบบอื่นๆจากสหกรณ์อีก และสหกรณ์ควรปรับปรุง วางแผน และพัฒนาระบบการรวบรวมและแปรรูปที่มีประสิทธิภาพที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สหกรณ์และสมาชิก

- การส่งมันเส้นแปรรูปจำหน่ายต่อยังตลาดปลายทาง (กระบวนการปลายน้ำในห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลัง)- สหกรณ์ต้องการจำหน่ายมันเส้นแปรรูปไปยังผู้ใช้น้ำมันเส้นโดยตรง เช่น

โรงงานผลิตอาหารสัตว์ โรงงานผลิตพลังงานทดแทน และสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม เป็นต้น เนื่องจากจะทำให้สหกรณ์ขายมันเส้นแปรรูปได้ในราคาที่สูง และมีกำไรในการดำเนินงานมากขึ้นเพื่อจะได้มีส่วนต่างในการตั้งราคารับซื้อหัวมันสดจากสมาชิกที่สูงกว่าราคารับซื้อของตลาดรับซื้อทั่วไป เป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับสมาชิกในการประกอบอาชีพและการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ แต่ปัญหาก็คือ คุณภาพของมันเส้นแปรรูปที่จะต้องยกระดับให้เป็นมันเส้นสะอาดเสียก่อน สหกรณ์ถึงจะมีโอกาสในการจำหน่ายมันเส้นแปรรูปที่มีความต้องการของตลาดรองรับอยู่แล้ว (รายละเอียดจากสรุปการถอดบทเรียนการประชุมเสวนาในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ภาคผนวก)

4.1.2 การวางแผนทิศทางเครือข่าย

ผู้วิจัยได้นำผลการประชุมเสวนาในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เสนอต่อผู้บริหารสหกรณ์ ซึ่งได้แก่ฝ่ายจัดการและคณะกรรมการเพื่อรับทราบแนวโน้มและทิศทางของการดำเนินงานเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลังในเบื้องต้นว่าสหกรณ์ควรจะมีบทบาทเป็นแม่ข่ายของการดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆตั้งแต่ต้นน้ำของห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลังก็คือการหาแนวทางให้การเพาะปลูกได้ผลผลิตที่เพิ่มขึ้น สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ และมีคุณภาพของผลผลิตตรงตามความต้องการของตลาด โดยสหกรณ์ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมการเพิ่มผลผลิต และคุณภาพผลผลิตดังกล่าว ซึ่งการดำเนินงานของสหกรณ์นั้นจะต้องประสานงานกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน นักวิชาการเกษตร ในการจัดการความรู้จากการรวบรวมแหล่งข้อมูล ความรู้จากที่ต่างๆ การเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรสมาชิกจากการจัดทำแปลงสาธิต และการจัดให้มีหน่วยบริการแก้ไขปัญหาการเพาะปลูกเคลื่อนที่ซึ่งเป็นการทำงานเชิงรุกของสหกรณ์ จากนั้นทีมผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ประชุมร่วมกับกับสมาชิกผู้ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ในวันที่ 10 พฤศจิกายน 2551 ณ ห้องประชุมตลาดกลางรวบรวมผลผลิตด้านการเกษตรของสหกรณ์ (สาขา 2) บ้านวังหัวแหวน ต.วังหามแห อ.ขามเฒ่า จ.กาญจนบุรี เพื่อร่วมประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินโครงการและรับทราบปัญหาแนวทางแก้ไข ซึ่งก็ได้รับทราบปัญหาในลักษณะเดียวกันกับเวทีการประชุมเสวนาครั้งที่ผ่านๆ มา จากนั้นในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2551 ทีมวิจัยและฝ่ายจัดการของสหกรณ์การเกษตรขามเฒ่าได้ลงพื้นที่ร่วมประชุมกับพนักงานและคณะกรรมการดำเนินการ สหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินขามเฒ่า จำกัด ต.ปางมะค่า อ.ขามเฒ่า จ.กาญจนบุรี เพื่อรับทราบข้อมูลจากประสบการณ์ในการดำเนินงานของสหกรณ์แห่งนี้ที่มีจุดแข็งในด้านการรวบรวมผลผลิตมันสำปะหลังซึ่งเป็นกระบวนการขึ้นกลางน้ำของห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลัง โดยสหกรณ์ได้ดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตมันส่งให้โรงงานผลิตแป้งมันซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ โดยวิธีการ “จัดทำข้อตกลง” ระหว่างสหกรณ์ฯ ร่วมกับ โรงงานแป้งมัน สหกรณ์ฯ ได้ประสานกับโรงแป้งมัน เพื่อจัดทำข้อตกลงร่วมกัน โดยมีเงื่อนไขว่า สหกรณ์ฯ จะได้

ส่วนเหลือเป็นค่าบริหารจัดการจากโรงเป่ามัน ต้นละ 40 บาท สิ้นปีสหกรณ์มีกำไร จะหักคืนให้สมาชิกต้นละ 10 บาท โดยในปีที่ผ่านมาสหกรณ์สามารถรวบรวมผ่านโรงงานเป่ามันลำปะหลังได้ถึง 2,500 ตัน วิธีการดังกล่าวทำให้เกิดความสะดวกต่อการบริหารจัดการ อีกทั้งเกษตรกรสมาชิกไม่ต้องขนส่งผลผลิตไปส่งจำหน่ายในต่างพื้นที่อีกด้วย จากนั้นในวันที่

9 ธันวาคม 2551 ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อประสานขอข้อมูลกับผู้เกี่ยวข้องในโครงการเพื่อศึกษาโครงการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน โดยมีฝ่ายจัดการสหกรณ์ภาคีเครือข่ายและกรรมการสหกรณ์เข้าร่วมให้ข้อมูล ในส่วนของกระบวนการเชื่อมโยงเครือข่ายชั้นปลายน้ำของห่วงโซ่อุปทานมันลำปะหลังนั้น **ทีมผู้วิจัยและฝ่ายจัดการของสหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี**ได้ลงพื้นที่เพื่อขอรับทราบข้อมูลจากสหกรณ์ภาคีเครือข่ายก็คือสหกรณ์นิคมนครชุมจำกัด ต.ทรงธรรม อ.เมือง จ.กำแพงเพชร ในการดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปมันเส้นสะอาด โดยประธานกรรมการและผู้จัดการของสหกรณ์ได้เป็นผู้ให้ข้อมูลว่าสหกรณ์ได้ทำการรวบรวมและแปรรูปมันเส้นสะอาดจำหน่ายไปยังอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ บริษัทเบทาโกอาหารสัตว์ (นิคมอุตสาหกรรมลำพูน) ซึ่งในปัจจุบันมีความต้องการใช้มันเส้นสะอาดในกระบวนการผลิตเป็นจำนวนมากเกินกว่าความสามารถในการผลิตมันเส้นสะอาดของสหกรณ์นิคมนครชุมจำกัดที่มีอยู่ (20,000 ตันต่อปี) และสหกรณ์จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้ผลิตมันเส้นสะอาดต่อกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เพื่อเป็นการยืนยันถึงมาตรฐานการผลิตมันเส้นสะอาดต่อพันธมิตรคู่ค้า ซึ่งทำให้สหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรีรับทราบถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินการขึ้นทะเบียนดังกล่าว ในส่วนการประสานงานจากภาครัฐนั้นก็ได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือจากทางสำนักงานสหกรณ์จังหวัดกำแพงเพชรในการให้ข้อมูลและประสานเครือข่ายไปยังผู้ใช้มันเส้นสะอาดก็คือสหกรณ์โคนมจังหวัดนครปฐมถึงความเป็นไปได้ในการเป็นพันธมิตรการค้าระหว่างกัน และทีมผู้วิจัยและฝ่ายจัดการของสหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรีจะนำข้อมูลที่ได้รับทราบทั้งหมดไปวางแผนเพื่อจัดทำแผนธุรกิจเครือข่ายต่อไป

4.1.3 การจัดทำแผนธุรกิจเครือข่าย

ทีมวิจัย ได้ศึกษารายละเอียดข้อมูลและแนวทางของทิศทางเครือข่ายมาจัดทำแผนธุรกิจเครือข่ายเพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด ในวันที่ **14 ธันวาคม 2551** เพื่อบรรจุไว้ในวาระการประชุม พร้อมอนุมัติให้จัดทำร่างข้อตกลงและกำหนดร่างระเบียบ เพื่อรองรับการเงื่อนไขข้อตกลง โดยที่ประชุมได้มีมติผ่านความเห็นชอบอนุมัติให้ดำเนินการตามแผนธุรกิจเครือข่ายและการจัดทำร่างข้อตกลงพร้อมร่างระเบียบรองรับการดำเนินงานดังกล่าว

ตารางที่ 1 แผนงานธุรกิจเครือข่าย ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตและ
คุณภาพมันสำปะหลัง สหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด
ตามโครงการวิจัยเครือข่ายคุณค่ามันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร

1. การจัดการความรู้				
กิจกรรม	กระบวนการ	เป้าหมาย	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1.1 การรวบรวมความรู้	จากปราชญ์ชาวบ้านและการประสานหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด สหกรณ์จังหวัด พัฒนาที่ดิน ปราชญ์ชาวบ้าน และ นักวิชาการจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษางานวิจัยต่าง ๆ จากสถาบันที่เกี่ยวข้อง	ตัวแบบไร้มัน	1 ปี	นายไพฑูล จิ๋ว, จนท. การเกษตร, สหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี (ประจำศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง)
1.2 การเผยแพร่ความรู้	การจัดทำศูนย์กลางการเรียนรู้ (ศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง) สำหรับรวบรวมเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ รวมทั้งการให้ความรู้ด้านวิชาการ	ครอบคลุมสมาชิกผู้ปลูกมัน	1 ปีและต่อเนื่องตามแผนงานสหกรณ์ฯ	นายไพฑูล จิ๋ว, จนท. การเกษตร
1.3 การจัดทำแปลงสาธิตแปลงทดลองนวัตกรรมแปลงที่มีอยู่แล้วเป็นแปลงต้นแบบ	- ใช้แปลงสาธิตตัวอย่างจากผู้นำกลุ่ม, กรรมการสหกรณ์ เป็นตัวอย่าง - จัดทำเป็นกลุ่มตัวอย่าง แยกออกเป็นกลุ่ม ๆ ที่มีปัจจัยเดียวกันเหมือนกัน เช่น การใช้พันธุ์, การใช้ปุ๋ย, การใช้อินทรีย์วัตถุ/น้ำหมักมูลสุกร ฯลฯ - เก็บสถิติการให้ผลผลิตต่อไร่/ต่อแปลงของสมาชิกโครงการฯ ผู้ปลูกมันสำปะหลัง - สรุปผล วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น - จัดทำแปลงสาธิตที่ใช้หลาย ๆ ปัจจัยเข้ามาผสมผสานกัน โดยใช้ผลจากสถิติที่เก็บได้เพื่อนำส่วนที่ดีที่สุดของแต่ละอย่างมาใส่ในแปลงสาธิตที่จัดทำขึ้น	- 3-5 แห่ง - 50 แห่ง - รายงานการวิเคราะห์ - 3-5 แห่ง	1 ปี	นายไพฑูล จิ๋ว, จนท. การเกษตร

2. แผนการให้บริการความรู้ของศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง				
กิจกรรม	กระบวนการงาน	เป้าหมาย	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
2.1 แผนการรับสมัครสมาชิกร่วมโครงการ	รับสมัครสมาชิกปีแรก (แจกใบสมัครให้แก่สมาชิกผู้สนใจร่วมโครงการฯ)	50 คน	1 ปี	นายไพฑูล จิ๋ว, จนท. เกษตร
2.2 แผนการจัดทำแปลงสาธิต /แปลงตัวอย่าง	จัดทำแปลงสาธิต/แปลงตัวอย่างโดยเลือกจากแปลงสมาชิกที่คัดเลือกเป็นแบบอย่างในพื้นที่	3-5 แปลง	1 ปี	นายไพฑูล จิ๋ว, จนท. การเกษตร
2.3 จัดทำโมบายเคลื่อนที่	-สำหรับให้บริการความรู้ต่างๆในพื้นที่ ในเรื่องพันธุ์พืช ดิน น้ำ การเพาะปลูก และรับทราบปัญหาต่าง ๆ ในด้านการเกษตรแก่สมาชิกและเกษตรกรผู้สนใจในพื้นที่กลุ่มสมาชิก	1 ทีม (2-3 คนลงพื้นที่ 1-2 ครั้ง/สัปดาห์)	1 ปี	นายไพฑูล จิ๋ว, จนท. การเกษตร, หัวหน้าทีม
2.4 จัดทำคลินิกสหกรณ์	-สำหรับให้บริการความรู้ดังเช่นข้อ2.3 ประจำสำนักงานสหกรณ์การเกษตร ขาวฉกรรณบุรี จำกัด (ศูนย์ส่งเสริมฯ)	ทุกวัน	1 ปี	นายไพฑูล จิ๋ว, จนท. การเกษตร
2.5 ประสานหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความรู้	-โดยประสานจัดเจ้าหน้าที่, นักวิชาการ หน่วยงานในพื้นที่ เช่น เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ พัฒนาที่ดิน สหกรณ์ฯ บรรยายให้ความรู้ เกษตรกรสมาชิก ผู้สนใจ ณ ศูนย์ส่งเสริมฯ สหกรณ์	ทุกวันพุธ	1 ปี	นายไพฑูล จิ๋ว, จนท. การเกษตร
2.6 การจัดประชุมกลุ่มเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์เพื่อรับทราบปัญหา	โดยการจัดประชุมกลุ่มสมาชิกในพื้นที่,และที่สำนักงานสหกรณ์ทั้ง 2 สาขา เพื่อให้ความรู้พืชเกษตร รวมทั้งรับทราบปัญหาและหาแนวทางแก้ไข พร้อมติดตามงานตามแผนงานฯ	เดือนละ 1 ครั้ง	1 ปี	นายไพฑูล จิ๋ว, จนท. การเกษตร
2.7 จัดเวทีเสวนาผู้นำเกษตรกร,กรรมการ, สมาชิกสหกรณ์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ทีมปฏิบัติงานประจำศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังของสหกรณ์ฯ	โดยการจัดเวทีประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทักษะวิธีปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับการเพาะปลูกพืช โดยเฉพาะมันสำปะหลังและพืชอื่น รวมทั้งเรื่องดิน น้ำ พันธุ์พืช การจัดการบำรุงดูแลรักษาวิธีการจัดการด้านการเพาะปลูกรวมทั้งการขนส่ง และการจัดจำหน่ายกลุ่มเป้าหมายเป็นสมาชิกโครงการและเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์	เดือนละ 1 ครั้ง	1 ปี	นายไพฑูล จิ๋ว, จนท. การเกษตร

2. แผนการให้บริการความรู้ของศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง (ต่อ)				
กิจกรรม	กระบวนการงาน	เป้าหมาย	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
2.8 รวบรวมงานวิจัยจากสถาบัน, หน่วยงานต่าง ๆ ไว้ประจำศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง	โดยการรวบรวมผลงานวิจัยในเรื่องต่าง ๆ จากสถาบันหรือหน่วยงานภาครัฐ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรียนรู้สำหรับเกษตรกรสมาชิก ผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยศูนย์ฯ จะรวบรวมจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวไว้ในตู้/ชั้นวาง และ/หรือรวบรวมไว้ในระบบข้อมูลสารสนเทศ หรือเชื่อมต่อระบบ Internet ไว้ให้ผู้สนใจได้สืบค้นข้อมูล ณ ศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง สหกรณ์	ทุกวัน	1 ปี	นายไพฑูล จิ๋ว, จนท. การเกษตร
3. การให้บริการของศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง (คลินิกสหกรณ์)				
3.1 การให้บริการเรื่องพันธุ์มันสำปะหลัง	โดยแนะนำให้ความรู้แก่สมาชิกด้านการใช้พันธุ์มันสำปะหลังที่มีคุณภาพ และให้ผลผลิต/ไร่สูง มีความทนทาน ทุกสภาพพื้นที่ ปลุกง่ายโตเร็วหัวใหญ่ เปอร์เซ็นต์แป้งสูง คุณภาพดี	ทุกวัน	1 ปี	นายไพฑูล จิ๋ว, จนท. การเกษตร
3.2 การให้บริการเรื่องดิน	โดยเน้นให้เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องดินที่เพาะปลูกมันสำปะหลัง พร้อมให้บริการตรวจเช็คสภาพดินว่ามีความเป็นกรด,เป็นด่าง โดยการประสานงานกับสถานีพัฒนาที่ดิน เพื่อขอเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเพื่อจะได้เพิ่มธาตุอาหารที่ขาดในดินให้เหมาะสมแก่การเพาะปลูกพืชได้	ทุกวัน	1 ปี	นายไพฑูล จิ๋ว, จนท. การเกษตรและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ที่ได้รับมอบหมาย
3.3 การให้บริการเรื่องน้ำ	ให้ความรู้แก่เกษตรกรสมาชิกรวมทั้งรับทราบปัญหาเรื่องน้ำเพื่อการเพาะปลูกพืช(มันสำปะหลังและพืชอื่น) พร้อมรวบรวมรายละเอียดข้อมูลเพื่อประสานงานกับหน่วยงานอบต. ในพื้นที่ และหน่วยงานชลประทาน, หน่วยงานเจาะบ่อนบาดาล ฯลฯ	ทุกวัน	1 ปี	นายไพฑูล จิ๋ว, จนท. การเกษตรและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ที่ได้รับมอบหมาย

3. การให้บริการของศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง (คลินิกสหกรณ์) (ต่อ)				
กิจกรรม	กระบวนการงาน	เป้าหมาย	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
3.4 การให้บริการเรื่อง การดูแลบำรุงรักษา พันธุ์ ดิน น้ำ และปัจจัยอื่น ๆ เกี่ยวกับการการเพาะปลูกมันสำปะหลัง และพืชอื่น	โดยการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นฝ่ายงานที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์กำหนดให้จัดตั้งขึ้นใน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรปฏิบัติงานรับผิดชอบประจำศูนย์ส่งเสริมฯ พร้อมกำหนดระเบียบรองรับและบันทึกมอบหมายงานและติดตามผลการปฏิบัติงานเป็นทางการประจำทุกเดือนต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ	ให้บริการทุกวันทำการ	1 ปี และต่อเนื่องตามแผนงานประจำปีของสหกรณ์	นายไพฑูล จิ๋ว จันท. การเกษตรและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ทุกคน
4. การยกระดับมาตรฐานการแปรรูปเพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ผลิตมันเส้นสะอาด	การปรับปรุงกระบวนการแปรรูปตามมาตรฐานการผลิตมันเส้นสะอาดและการขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ผลิตมันเส้นสะอาด	ระบบคุณภาพการแปรรูป	1 ปี	ฝ่ายจัดการ
5. การจัดทำข้อตกลงร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตรร่วมกับผู้ประกอบการลานมันเอกชน/และสหกรณ์ภาคีเครือข่ายในพื้นที่อุตสาหกรรมการผลิตปลายน้ำผู้ใช้น้ำมันเส้นสะอาด	สหกรณ์ฯ ได้ประสานจัดทำข้อตกลงเกี่ยวกับการส่งจำหน่ายมันสำปะหลังกับผู้ประกอบการลานมันเอกชน/สหกรณ์เครือข่ายพันธมิตรการจำหน่ายมันเส้นสะอาดแก่โรงงานอุตสาหกรรมผู้ผลิตปลายน้ำโดยการจัดทำข้อตกลงร่วมและกำหนดระเบียบสหกรณ์รองรับ	3-5 แห่งครอบคลุมพื้นที่ให้บริการ	1 ปี และต่อเนื่องตามแผนงานประจำปีของสหกรณ์	คณะกรรมการ ผู้จัดการสหกรณ์และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรภายใต้ที่ปรึกษาซึ่งประกอบด้วยคณาจารย์ที่ปรึกษาและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์นักวิชาการหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง
6. การจัดทำแผนการรับซื้อหัวมันสด และแผนการแปรรูป	รวบรวมความต้องการจากผู้ใช้น้ำมันเส้นสะอาดและปริมาณการผลิตหัวมันสดและมันเส้นจากสมาชิกเพื่อวางแผน	มีแผนการรวบรวมแปรรูป	1 ปี และต่อเนื่องตามแผนงาน	จันท. ผู้ปฏิบัติฝ่ายจัดการและผู้เกี่ยวข้อง
7. การสรุป ติดตาม ประเมินผล	สหกรณ์ฯ ได้กำหนดการติดตามผลการปฏิบัติงานของศูนย์ส่งเสริมฯ ตามแผนงานประจำปีและประเมินผล	12 ครั้งทุกเดือน	1 ปี และต่อเนื่องตามแผนงาน	จันท. ผู้ปฏิบัติฝ่ายจัดการและผู้เกี่ยวข้อง

4.1.4 การประสานงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการดำเนินงานของภาคีเครือข่าย

หลังจากที่คณะกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรีได้อนุมัติแผนธุรกิจเครือข่ายซึ่งจะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากการที่ฝ่ายจัดการเป็นผู้ดำเนินงานตามแผน และฝ่ายบริหารเป็นผู้ประเมินผลและติดตามการปฏิบัติงาน เช่น การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่า การค้าที่เป็นธรรม การบริหารจัดการเชิงรุก การบริหารความเสี่ยง และการเคลื่อนไหวของราคาสินค้าเกษตร เป็นต้น โดยผ่านการประสานงานดังนี้

- การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่า – ในด้านการผลิต โดยมีเป้าหมายในเรื่องของการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพผลผลิต สหกรณ์ได้มีการประสานกับหน่วยงานต่างๆในการจัดการความรู้จากการแลกเปลี่ยน การรวบรวมองค์ความรู้ และเผยแพร่ความรู้ ไปยังเกษตรกรสมาชิก เช่น การใช้แปลงสาธิตของสำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้การเพาะปลูกแก่สมาชิก การขอผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานเกษตร เกษตรกรตัวอย่างจากสหกรณ์ภาคีพันธมิตร นักวิชาการอิสระ นักวิชาการเกษตรจากสถาบันการศึกษา เป็นทีมโมบายคลินิกของศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตของสหกรณ์ ในด้านการให้ความช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาการเพาะปลูกแก่สมาชิก การประสานกับสำนักงานพัฒนาที่ดินในการให้บริการตรวจสอบสภาพดินแก่สมาชิก การจัดหาท่อนพันธุ์มันน้ำปุ๋ยชีวภาพ จากสหกรณ์ภาคีเครือข่าย เป็นต้น ในด้านการตลาด สหกรณ์ได้มีการประสานทำข้อตกลงกับลานมันเอกชน สหกรณ์เครือข่าย โรงงานอุตสาหกรรมในการเป็นแหล่งรองรับผลผลิตหัวมันสด และมันเส้นแปรรูปจากสหกรณ์และสมาชิกสหกรณ์

- การค้าที่เป็นธรรม และการเคลื่อนไหวของราคาสินค้าเกษตร – สหกรณ์ได้มีการชี้แจง ประชาสัมพันธ์ ทำความเข้าใจกับสมาชิก โดยการประชุมกลุ่มสมาชิกในเรื่องของการทำธุรกิจรวบรวมหัวมันสดและมันเส้นแปรรูปถึงเงื่อนไขของการรับซื้อ ราคารับซื้อ คุณภาพของผลิตผล จะต้องได้มาตรฐานตามที่ตลาดต้องการซึ่งแตกต่างจากที่ผ่านมา สหกรณ์ต้องรับซื้อหัวมันสดที่ไม่ได้คุณภาพจากสมาชิก ทำให้สหกรณ์ต้องรับภาระการขาดทุนจากการรับซื้อดังกล่าว สมาชิกต้องเข้าใจถึงหลักการค้าที่ถูกต้อง คือถ้าคุณภาพของผลิตผลดีก็จะได้รับราคารับซื้อที่ดี ไม่ว่าจะขายให้กับสหกรณ์หรือลานมันเอกชนที่เป็นเครือข่ายการค้า ตลอดจนการทำความเข้าใจกับสมาชิกในเรื่องของภาวะตลาด การเคลื่อนไหวราคาของผลผลิต จากปัจจัยต่างๆที่มีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงราคา จากการประสานกับ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการรวบรวมข้อมูล การตลาดของผลิตผลหัวมันสดและมันเส้นแปรรูป

- การบริหารจัดการเชิงรุก – จากการที่สหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรีได้ริเริ่มให้มีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิต และคุณภาพผลผลิตเพื่อเป็นหน่วยในการแก้ไขปัญหาประสิทธิภาพการผลิตของสมาชิกที่ค่อนข้างต่ำ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ การที่จะแก้ไขปัญหาได้นั้นจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของการบริหารจัดการจากเดิมที่สหกรณ์รอรับความช่วยเหลือ

ต่างๆจากภาครัฐ ทั้งด้านการให้ความรู้ แหล่งเงินทุน การสนับสนุนเครื่องมือการทำงาน การจัดโครงการรับจำนำผลผลิต และการรับรู้ปัญหาการทำกินต่างๆ ของสมาชิกจากการตั้งรับอยู่ที่สำนักงานของสหกรณ์เพียงอย่างเดียว สหกรณ์โดยศูนย์ส่งเสริมฯ ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงาน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก องค์กรภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ บนพื้นฐานแนวคิดของเศรษฐกิจฐานสังคม ที่ให้ความสำคัญกับการมีประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย และจากที่มาของคณะกรรมการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมฯ ที่มาจากตัวแทนสมาชิกของสหกรณ์ เพื่อให้ตัวแทนของสมาชิกได้รับรู้ เรียนรู้การไขปัญหาต่างๆ จากการวางแผนการทำงานร่วมกัน เมื่อสมาชิกรับทราบ และเรียนรู้ผ่านตัวแทนของสมาชิกเอง จะทำให้การสื่อสารภายในสหกรณ์มีประสิทธิภาพ สมาชิกเข้าใจถึงเป้าหมาย และเจตนารมณ์ของแผนงานต่างๆ สหกรณ์ก็จะได้รับความร่วมมือจากสมาชิกเป็นอย่างดี ฝ่ายจัดการในศูนย์ส่งเสริมฯของสหกรณ์ทำหน้าที่ในการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานตามแผนงานธุรกิจเครือข่ายข้างต้น ไปยังหน่วยงานต่างๆและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นลักษณะของการทำงานเชิงรุก ที่สร้างความเข้าใจถึงผลประโยชน์ร่วม และผลลัพธ์ที่เป็นการพัฒนาชาติ การมีส่วนร่วม การแก้ไขปัญหาและวางแผนร่วมกัน ภายใต้การตัดสินใจที่อยู่บนพื้นฐานข้อมูลที่สหกรณ์ได้รวบรวมไว้ เพื่อให้การดำเนินงานของสหกรณ์บรรลุเป้าหมายตามแผน

- การบริหารความเสี่ยง – สหกรณ์ได้ทำการรวบรวมข้อมูลการผลิตจากสมาชิกโดยการประสานงานผ่านประธานกลุ่มต่างๆของสหกรณ์ และการประสานเชื่อมโยงทำข้อตกลงกับภาคเอกชนในการเป็นตลาดรองรับผลผลิตหัวมันสดและมันเส้นแปรรูปจากสมาชิกสหกรณ์ หลังจากนั้นฝ่ายจัดการของสหกรณ์ ได้วางแผนการรวบรวมและแปรรูปจากข้อมูลที่รวบรวมได้จากข้างต้น ทั้งปริมาณอุปทานผลผลิตจากสมาชิกและปริมาณอุปสงค์ความต้องการจากภาคเอกชน เพื่อแก้ไขปัญหา และป้องกันความเสี่ยง ที่จะทำให้สหกรณ์ประสบกับความขาดทุนจากการดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูปเหมือนที่ผ่านมา มากไปกว่านั้นถ้าการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมฯสามารถช่วยสมาชิกในเรื่องของการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต และการควบคุมคุณภาพของผลผลิต รวมถึงการมีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอนก็จะทำให้สมาชิก มีกำไรและรายรับที่เพิ่มขึ้น สามารถนำเงินมาชำระหนี้แก่สหกรณ์ได้ ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อของสหกรณ์อีกทางหนึ่ง

4.2 กระบวนการบริหารจัดการธุรกิจเครือข่าย

คณะผู้วิจัย ได้ศึกษาในประเด็นปัญหาจากการจัดเวทีสัมมนา ซึ่งที่ประชุมเสวนาได้หารือเกี่ยวกับการเชื่อมโยงเครือข่าย ระหว่างสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร กับภาคเอกชน ซึ่งเป็นผู้ประกอบการลานมัน/โรงแป่งมัน ในพื้นที่เขตอำเภอขามเฒ่าบุรี และอำเภอใกล้เคียง ได้ทราบแนวทางการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างสหกรณ์กับผู้ประกอบการลานมัน/โรงแป่งมัน เช่น การ

จัดทำฐานข้อมูลสมาชิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ในพื้นที่เขตดำเนินงาน สหกรณ์ เทคนิควิธีการเพิ่มผลผลิตและมูลค่าเพิ่มของมันสำปะหลัง โดยการปรับปรุงบำรุงดินโดยการไถพรวนยกร่อง รองพื้นด้วยมูลสุกร การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ผสมกับเคมี และการให้ปุ๋ยทางใบโดยใช้น้ำสกัดจากมูลสุกร การใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย การหั่นฝานตากแห้งเป็นมันเส้นสะอาด เพิ่มมูลค่าส่งจำหน่ายเป็นอาหารสัตว์ ซึ่งเป็นการพัฒนารูปร่างได้ห่วงโซ่อุปทานที่มีสหกรณ์เป็นตัวกลางตัวแทนสมาชิก ในการเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจและพันธมิตรสัญญา โดยมีแผนในการจัดทำสัญญาข้อตกลงร่วมการซื้อขายล่วงหน้ามันสำปะหลังสดและมันเส้นแปรรูป ระหว่างลานมัน/โรงแป่งในพื้นที่ โรงงานอุตสาหกรรมผู้ใช้น้ำมันเส้นสะอาด กับสหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษ์บุรี จำกัด ตลอดจนการดำเนินการเครือข่ายร่วมระหว่างสหกรณ์ กับหน่วยงานเอกชนและหน่วยงานภาครัฐ

4.2.1 รูปแบบเครือข่าย

แนวทางการดำเนินกิจกรรมโครงการเครือข่ายคุณค่ามันสำปะหลัง ในจังหวัดกำแพงเพชร นั้น ได้กำหนดรูปแบบภายใต้ห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร ตั้งแต่ผลผลิตต้นน้ำ ซึ่งประกอบด้วยเกษตรกรผู้ผลิต หรือผู้ปลูกมันสำปะหลัง อุตสาหกรรมแปรรูปขั้นต้น ประกอบด้วย ลานมันเอกชน ตลาดกลาง สกต. อุตสาหกรรมแปรรูปขั้นกลาง ประกอบด้วย โรงงานแปรรูปมันเส้น มันอัดเม็ด และโรงงานผลิตแป้งมัน จนถึง อุตสาหกรรมขั้นสุดท้าย ซึ่งประกอบด้วย ภาคอุตสาหกรรมพลังงาน (เอทานอล) เพื่อรองรับพลังงานทางเลือก โรงงานผลิตอาหารสัตว์ และอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าต่าง ๆ ภายใต้สถานการณ์ห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลัง โดยมีรูปแบบของเครือข่าย ดังนี้

● วิสัยทัศน์ การกิจ วัตถุประสงค์

ทีมผู้บริหาร/ฝ่ายจัดการและสหกรณ์ภาคีเครือข่ายมันสำปะหลัง รวมทั้งผู้ประกอบการ ลานมัน/โรงแป่งมัน เกษตรกรผู้ปลูกมัน องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ประชุมเสวนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้เล็งเห็นคุณค่าของเครือข่าย พร้อมกับการสร้างปณิธาน โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันว่า “เป็นเครือข่ายที่มุ่งเน้นผลประโยชน์ของสังคมโดยรวม” พร้อมกำหนดภารกิจคือ

1. รวบรวมองค์ความรู้
2. สร้างความร่วมมือ
3. สร้างเครือข่ายธุรกิจร่วม

ตามวัตถุประสงค์โครงการ ดังนี้

1. สร้างตัวแบบเครือข่ายการทำไร่มันสำปะหลังโดยมีสหกรณ์การเกษตรเป็นแม่ข่าย
2. เชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลังภายใต้ห่วงโซ่อุปทาน ภายใต้การนำของสหกรณ์การเกษตร ที่ใช้ระบบฐานข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ
3. ศึกษาปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน เพื่อนำเสนอแนวทางในการกำหนดนโยบาย และการส่งเสริมจากภาครัฐ

4.2.2 การดำเนินการเครือข่าย

ทีมวิจัยได้เริ่มดำเนินการเครือข่ายต่าง ๆ ภายใต้ห่วงโซ่อุปทาน ทั้งกระบวนการบริหารจัดการเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลัง เครือข่ายคุณค่าภายใต้ห่วงโซ่อุปทานมันสำปะหลัง รวมทั้งการกำหนดเครื่องมือและกลไกการบริหารความเสี่ยงจากงานแผนงานที่ได้กำหนดไว้ก่อนการดำเนินงาน เพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ในภาพรวมด้วย ตลอดจนการจัดทำฐานข้อมูลการผลิตของสมาชิก นอกจากนี้ ยังได้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับการวางแผนระบบบริหารจัดการตามกิจกรรมโครงการ พร้อมกำหนดแนวทางการบริหารจัดการ ระเบียบวิธีปฏิบัติในวาระการประชุมของสหกรณ์ โดยคณะกรรมการได้มีมติเห็นชอบให้สหกรณ์ฯ ได้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มคุณภาพผลผลิตมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ แหล่งความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับพืชเกษตรที่สมาชิกปลูกซึ่งได้แก่มันสำปะหลัง ข้าว และอ้อย รวมทั้งพืชผักอื่น ๆ และมีโมบายคลินิกให้บริการแก้ไขปัญหการผลิตแก่สมาชิก ซึ่งหน่วยส่งเสริมฯดังกล่าว สหกรณ์ฯ ได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์ได้ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการขออนุญาตซึ่งเป็นนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องพืช อาทิเช่น จาก สำนักงานเกษตรอำเภอชาวนวลักษณ์บุรี สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานสหกรณ์จังหวัดกำแพงเพชร สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร รวมทั้งบุคลากรของสหกรณ์ที่มีองค์ความรู้เกี่ยวและผ่านการอบรมเกี่ยวกับเรื่องการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง ได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งด้านความรู้ และด้านเอกสารให้แก่เกษตรกรสมาชิกผู้สนใจได้ศึกษา เพื่อเพิ่มเติมความรู้และทักษะในการผลิตพืชอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4.2.3 ผลการดำเนินงานของเครือข่ายที่เกิดจากการวิจัย

ผลการเปลี่ยนแปลง เครือข่ายสหกรณ์ภาคีพันธมิตร ผู้ประกอบการลานมัน/โรงแปงมัน เกษตรกรสมาชิกผู้ปลูกมันสำปะหลัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกิดความพึงพอใจ ที่ได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่างๆ อันเป็นหลักของการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อการสนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิกตั้งแต่ต้นน้ำ ซึ่งก็คือการบริหารจัดการเพาะปลูกที่มีประสิทธิภาพให้ผลผลิตสูงสุด และมีคุณภาพ

ตรงตามความต้องการของตลาด ภายใต้การบริหารงบประมาณการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้สมาชิกสหกรณ์สามารถเพิ่มกำไรจากการผลิตมันสำปะหลังได้อย่างมาก และจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสมาชิกต่อไป โดยจะใช้กระบวนการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานสินค้าและบริการต่าง ๆ ตั้งแต่กระบวนการผลิตของผลผลิตต้นน้ำไปจนถึงการบริโภคของสินค้าสำเร็จรูปปลายน้ำ เพื่อก่อให้เกิดคุณค่าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตามกรอบแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า การนวัตกรรมโดยใช้เทคโนโลยีการผลิตและวิชาการใหม่ โดยการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนด้านการผลิตมันสำปะหลังต่อไร่ ทำให้เกษตรกรสมาชิกมีค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นต้นทุนในการเพาะปลูกลดลง มีรายได้เพิ่มมากขึ้น บรรลุเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ สหกรณ์และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสหกรณ์ได้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเกิดความร่วมมือระหว่างสหกรณ์กับเกษตรกรสมาชิก สหกรณ์กับสถานบันเอกชน สหกรณ์กับอุตสาหกรรมชั้นกลาง และระหว่างสหกรณ์กับอุตสาหกรรมขั้นสุดท้าย อันจะทำให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มของมันสำปะหลังอย่างมีคุณค่าในการผลิตต่อไป

ผลของการดำเนินงานเครือข่ายยังได้สร้างนวัตกรรมการปฏิบัติงานของสหกรณ์ ตามแนวทางการพัฒนาตามรูปแบบเครือข่ายที่ส่งผลให้มีการบริหารจัดการในเชิงรุกสร้างจากการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือในทุกภาคส่วน ตัวแบบการทำไร่มันสำปะหลังที่มีสหกรณ์เป็นแม่ข่าย การกำหนดข้อตกลงร่วมภายใต้เครือข่ายสหกรณ์ การจัดทำฐานข้อมูลการผลิตเพื่อเป็นข้อมูลใช้สำหรับการตัดสินใจ รวมทั้งเป็นแนวทางในการส่งเสริมจากภาครัฐและความร่วมมือจากพันธมิตรต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

- **การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างภาคสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/เอกชน**

ทีมวิจัย ได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่สหกรณ์ เยี่ยมชมกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ เช่น กลุ่มเกษตรกรวังหามแห สหกรณ์การเกษตรวังหามแห จำกัด กลุ่มเกษตรกรวังชะพลู และสหกรณ์ภาคีเครือข่าย อาทิเช่น สหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินชาวนาวรลักษณ์บุรี จำกัด สหกรณ์นิคมนครชุม เพื่อตรวจเยี่ยมและรับทราบปัญหา เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขช่วยเหลือ และใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการธุรกิจเครือข่ายได้ ตลอดทั้งการประสานกับสำนักงานเกษตรอำเภอชาวนาวรลักษณ์บุรี ในการนำทีมงานเรียนรู้แปลงทดสอบของโครงการจัดระบบพิเศษเฉพาะพื้นที่มันสำปะหลังในเขตตำบลวังชะพลู เขตพื้นที่ใกล้ตำบลวังหามแห ซึ่งเป็นพื้นที่ดำเนินโครงการ นอกจากนั้นยังได้ประสานงานกับประธานเครือข่ายประชาคมตำบลวังหามแห ถึงการจัดทำโครงการเครือข่ายคุณค่ามันสำปะหลัง ซึ่งได้รับการตอบรับและพร้อมที่จะร่วมเวทีถอดบทเรียนใน

โอกาสต่อไป ตลอดจนการทำข้อตกลงกับ ลานมันเอกชน สหกรณ์เครือข่ายพันธมิตร โรงงานอุตสาหกรรมผู้ใช้น้ำมันเส้นแปรรูป เพื่อเป็นตลาดรองรับผลผลิตหัวมันสดและน้ำมันเส้นแปรรูป

- **ตัวแบบการทำไร่มันสำปะหลังที่มีสหกรณ์เป็นแม่ข่าย**

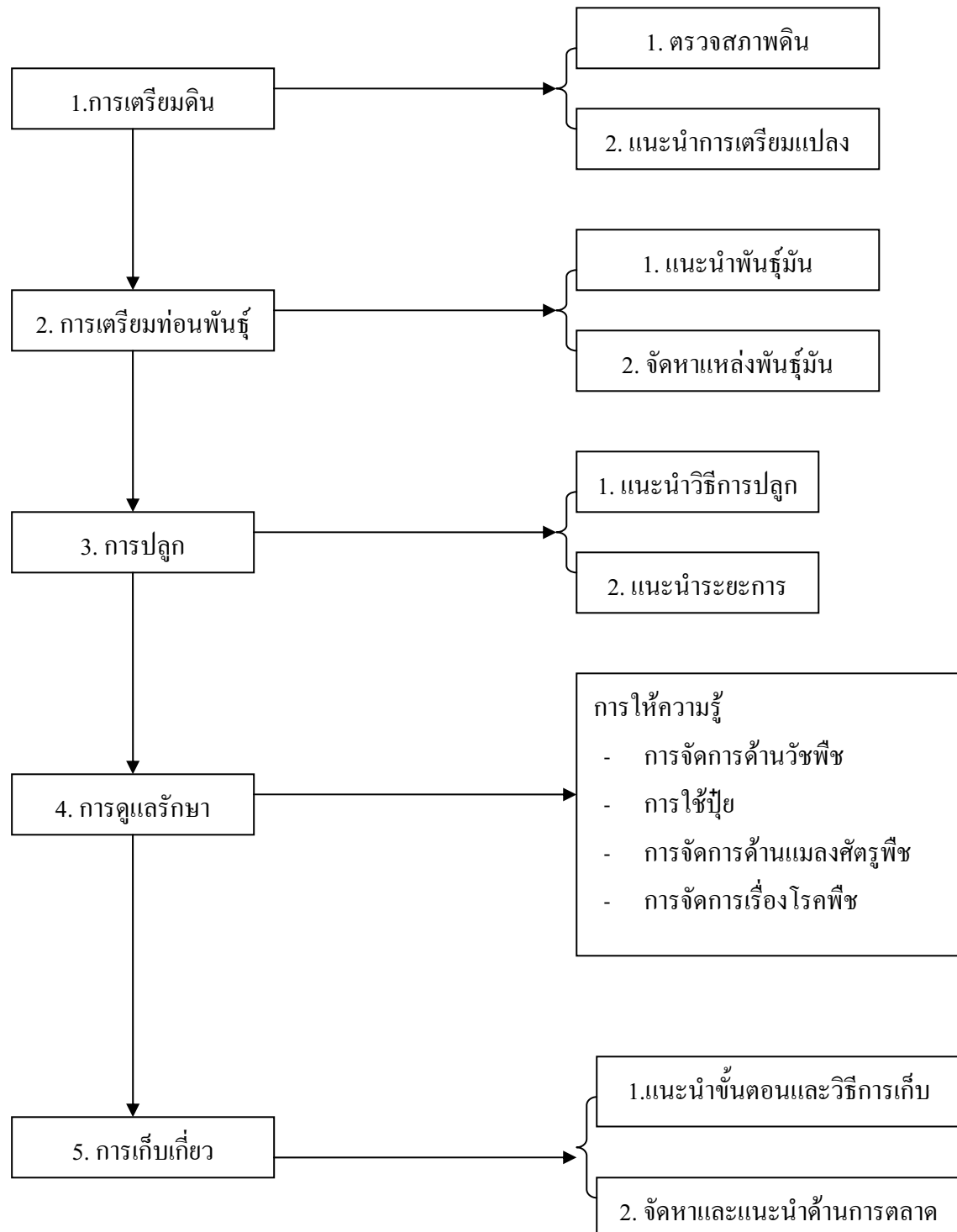
จากการที่สหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี ได้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิต เพื่อดำเนินงานแก้ไขปัญหาผลผลิตต่ำและไม่ได้คุณภาพของเกษตรกรสมาชิก โดยศูนย์ส่งเสริมเข้าไปมีบทบาทให้การสนับสนุนช่วยเหลือสมาชิกในรูปแบบต่างๆ ในขั้นตอนของการเพาะปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยวและการหาตลาดรองรับผลผลิตของสมาชิกตามรายละเอียดตัวแบบการเพาะปลูกที่มีสหกรณ์เป็นแม่ข่ายดังรูปภาพที่ 5

- **การพัฒนาฐานข้อมูลธุรกิจ**

ทีมวิจัยได้ร่วมกับฝ่ายจัดการและคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด และผู้เกี่ยวข้องกับโครงการฯ ประชุมร่วมกันในวันที่ 6 มกราคม 2552 ณ ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด เพื่อพิจารณาจัดทำฐานข้อมูลสมาชิกพร้อมรับสมัครสมาชิกผู้ปลูกมันที่สนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกร่วมในโครงการฯ โดยสมาชิกดังกล่าวจะมีสิทธิในการรับข้อมูลทางวิชาการ การศึกษาอบรมเกี่ยวกับการเพาะปลูกมันสำปะหลัง การใช้ปุ๋ย การบำรุงรักษาดิน และอื่น ๆ จากนักวิชาการเกษตร/นักวิชาการสหกรณ์ /เกษตรกรผู้ชำนาญการด้านการปลูกมันสำปะหลังหมอดินประจำตำบล/ ผ่านศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังของสหกรณ์ ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบของที่ประชุมคณะกรรมการสหกรณ์เรียบร้อยแล้วในวันเดียวกัน การพัฒนาฐานข้อมูลการผลิตจะช่วยให้สหกรณ์มีข้อมูลในการตัดสินใจ ตัดสินใจ ผลประโยชน์ต่างๆกับ ภาวเครือข่ายพันธมิตร ตลอดจนการนำไปใช้ในการวางแผนการรวบรวมและแปรรูปมันเส้น เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดทุนจากการดำเนินงาน และเป็นการบริหารความเสี่ยงของสหกรณ์เองอีกด้วย

ขั้นตอนการปลูกมันสำปะหลัง

บทบาทของศูนย์ส่งเสริมฯ

ภาพที่ 5 ตัวแบบการเพาะปลูกมันสำปะหลังที่มีสหกรณ์เป็นแม่ข่าย

ตารางที่ 2 บทบาทของศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพผลิตผลทางการเกษตร

บทบาทของศูนย์	รายละเอียดของงาน
1. การตรวจสอบสภาพดิน	การเตรียมดิน: - ตรวจสอบสภาพความเป็นกรด-ด่างของดิน -กรดรุนแรง ค่า pH < 4.5 -กรดจัด ค่า pH 5.1- 5.5 -กรดปานกลาง ค่า pH 5.6 - 6.0 -กรดเล็กน้อย ค่า pH 6.1- 6.5 -ค่าปานกลาง ค่า pH 6.6 - 7.3 -ด่าง ค่า pH 7.4 - 8.4 - ตรวจธาตุอาหาร ในดิน (ฟอสฟอรัส, โพแทสเซียม, แคลเซียม) - ตรวจระดับความอุดมสมบูรณ์ของดิน
2. แนะนำการเตรียมแปลงปลูก	- การไถระเบิดดินดาน (ผาลสาม 1 ครั้ง) - การตากดิน - การไถพรวน (ผาล 7) - การยกร่องปลูก
3. การแนะนำพันธุ์มันสำปะหลัง	การเตรียมท่อนพันธุ์: มันสำปะหลังเจริญเติบโตได้ดีในดินร่วน, ร่วนปน, ทราย หรือดินทราย พันธุ์ที่นิยมปลูก: (1) ระยะเวลา 5, (2) ระยะเวลา 7, (3) ระยะเวลา 9, (4) ระยะเวลา 72, (5) เกษตรศาสตร์ 50, (6) ห้วยบง 60, (7) ห้วยบง 80
4. การจัดหาแหล่งพันธุ์	- สถาบันพัฒนามันสำปะหลัง - สำนักงานเกษตร - กรมวิชาการเกษตร - เกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จ
5. แนะนำวิธีการปลูก	การปลูก: - ฤดูกาลปลูก - ต้นฤดูฝน เดือน พ.ค.-มิ.ย. - ปลายฤดูฝน เดือน ต.ค.-ธ.ค. - การปลูกท่อนพันธุ์: -ปลูกแบบตั้งตรง, -ปลูกแบบแนวนอน
6. แนะนำระยะปลูก	ระยะปลูกที่นิยมปลูกได้แก่: 80×80, 100×100, 120×80 ซม. จำนวนต้น 1600×2500 ต้น/ไร่

บทบาทของศูนย์	รายละเอียดของงาน
7. การจัดการด้านวัชพืช	การดูแลรักษา: 1. การใช้สารเคมีฉีดพ่น 2. การใช้รถไถระหว่างร่อง (แถวร่อง) 3. การใช้จอบตากหลังจากแถวร่อง
8. การใช้ปุ๋ย	1. การใส่ปุ๋ยเคมี ใส่เมื่อมันสำปะหลังมีอายุ 1 เดือน 2. การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด
9. การจัดการด้านแมลงศัตรูพืช	การป้องกันกำจัดไรแดง: - หลีกเลี่ยงการปลูกมันสำปะหลังกระทบสภาพความแห้งแล้งในขณะที่ดินยังเล็กอยู่ - เก็บส่วนของพืชที่มีไรแดงอยู่ไปเผาทำลายทิ้ง - ใช้สารฆ่าแมลง ได้แก่ ฟอร์เมทาเนท (formetanate) และไดโคฟอส (dicofol) ฉีดพ่นตามคำแนะนำในฉลาก การป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งลาย: - ถ้าระบาดรุนแรง ให้ใช้สารฆ่าแมลง ได้แก่ โอเมโทเอต (omethoate) หรือ มาลาไธออน (malathion) ฉีดพ่นตามคำแนะนำในฉลาก การป้องกันกำจัดแมลงหัวข้าว: - ใช้สารฆ่าแมลง ได้แก่ โอเมโทเอต (omethoate) ฉีดพ่นตามคำแนะนำในฉลาก
10. การจัดการเรื่องโรคพืช	โรคที่สำคัญในมันสำปะหลัง: โรคใบไหม้ การป้องกันกำจัด: 1. ใช้พันธุ์ระยะของ 60 หรือระยะของ 90 ซึ่งต้านทานโรคดีกว่าพันธุ์ระยะของ 1 2. ไม่ใช้ท่อนพันธุ์จากต้นที่เป็นโรค
11. แนะนำขั้นตอนและวิธีการเก็บเกี่ยว	การเก็บเกี่ยว: 1. อายุการเก็บเกี่ยวอายุไม่ต่ำกว่า 8 เดือนแต่อายุ 10-12 เดือน จะให้ผลผลิตและคุณภาพดีกว่า 2. ฤดูกาลเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวในช่วงฤดูแล้งหรืออากาศแห้งติดต่อกันโดยไม่มีฝน หรือดินมีความชื้นต่ำจะทำให้หัวมันสำปะหลังมีน้ำน้อยมีเปอร์เซ็นต์เชื้อแป้งสูง การเก็บเกี่ยว ต้องไม่มีหิน ดิน ทรายและเหง้ามันสำปะหลังปนเปื้อนในผลผลิต

บทบาทของศูนย์	รายละเอียดของงาน
12. จัดหาและแนะนำด้าน การตลาด	1. การขายห้วมันสด 2. การขายในรูปแบบมันเส้นสะอาด

● **การเพิ่มผลผลิตและมูลค่าเพิ่มที่คาดว่าจะได้รับการเพิ่มผลผลิต**

ทีมวิจัยได้ร่วมกับฝ่ายจัดการ/คณะกรรมการ ส่งเสริมให้สมาชิกผู้ปลูกมันสำปะหลังที่เข้าร่วมโครงการ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิตมัน/ไร่ให้สูงขึ้น โดยการใช้ปุ๋ยชีวภาพและน้ำสกัดจากมูลสุกร จากคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเครือข่ายภาคีสหกรณ์ข้างเคียง อาทิเช่น จากสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด สหกรณ์การเกษตรศรีมหาโพธิ์ จำกัด ซึ่งรณรงค์ให้สมาชิกในสังกัดได้ใช้น้ำหมักมูลสุกร น้ำหมักชีวภาพ ฉีดพ่นเป็นอาหารทางใบลดต้นทุนการผลิต เพิ่มธาตุอาหารที่มันสำปะหลังต้องการ เพิ่มผลผลิต/ไร่เพิ่มมากขึ้น และได้ห้วมันที่ดีมีคุณภาพ อีกทั้งเมื่อเก็บเกี่ยวได้แนะนำให้สมาชิกได้ตัดรากเหง้าและสิ่งเจือปนจำพวกดินและหิน ออกแยกออกไม่ปะปนกับห้วมันเมื่อนำส่งจำหน่าย ก็จะทำให้ได้ราคาสูงขึ้น รวมทั้งวิธีการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ที่สูงขึ้นด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.วิจารณ์ วิชชุกิจ คณะบดีคณะเกษตรศาสตร์ ภาควิชาพืชไร่นา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “เทคนิคการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังต่อไร่” ซึ่งเกษตรกรหรือผู้ประกอบการจะต้องตระหนักก็คือ ทำอย่างไรจึงจะเพิ่มผลผลิตต่อไปของมันสำปะหลังให้สูงขึ้น ซึ่งจะเป็นแนวทางที่ยั่งยืนที่จะทำให้ตลาดมีห้วมันสดพอเพียง และเกษตรกรได้กำไรจากการปลูกเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงเกิดจาก เกษตรกรปลูกด้วยมันสำปะหลังพันธุ์ดี มีวิธีการปลูกที่ถูกต้องมีการวางแผนการปลูกให้เหมาะสมกับฤดูกาล มีการปรับปรุงบำรุงดินเพิ่มผลผลิตและรักษาระดับผลผลิตแบบยั่งยืน มีการจัดระยะการปลูกที่เหมาะสม การกำจัดวัชพืช การใช้ปุ๋ยอินทรีย์/เคมี ปุ๋ยทางใบ ปุ๋ยรองพื้นก่อนปลูก การยกร่อง พรวนดิน การให้น้ำที่พอเพียง ด้วยระบบฉีดพ่นและน้ำหยด รวมถึงการเก็บเกี่ยว (รายงานประจำปี 2550 สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลัง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) และการส่งเสริมให้สมาชิกทำการแปรรูปห้วมันสดให้เป็นมันเส้นสะอาดเพื่อทำให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลผลิตทำให้สมาชิกขายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้น ส่วนผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับการเพิ่มผลผลิตที่เกษตรกรสมาชิกของสหกรณ์หันมาเพาะปลูกตามแนวทางของศูนย์ส่งเสริมฯ นั้นสามารถประมาณการผลตอบแทนโดยการเปรียบเทียบกับวิธีการแบบเดิมคือ ต้นทุนการผลิตรวมแบบเดิม 3,295 บาทต่อไร่ ได้ผลผลิตเฉลี่ย 3,500 กิโลกรัมต่อไร่ ในขณะที่กระบวนการผลิตวิธีการใหม่ (น้ำหมักชีวภาพ) มีต้นทุนการผลิตรวม 3,400 บาทต่อไร่ ได้ผลผลิตเฉลี่ย 7,500 กิโลกรัมต่อไร่ และเมื่อเปรียบเทียบผลตอบแทน (รายได้หักต้นทุนรวม) ที่ราคาผลผลิตห้วมันสด 1.50 บาทต่อกิโลกรัม วิธีการแบบใหม่ได้ผลตอบแทน 7,100 บาทต่อไร่ วิธีแบบเดิมได้ผลตอบแทน 1,955 บาทต่อไร่ ซึ่งผลตอบแทนด้วยกระบวนการผลิตด้วย

น้ำหมักชีวภาพจะได้ผลตอบแทนสูงกว่า 5,145 บาทต่อไร่ สหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรีนั้นมีเกษตรกรสมาชิกผู้เพาะปลูกมันทั้งสิ้น 560 รายมีพื้นที่เพาะปลูกรวมประมาณ 18,400 ไร่ เฉลี่ยรายละ 32.85 ไร่ และเมื่อประมาณการเป็นผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นจากการที่เกษตรกรสมาชิกเปลี่ยนรูปแบบการเพาะปลูกแบบเดิมมาใช้วิธีการผลิตแบบใหม่ จะทำให้รายได้หลังหักต้นทุนการผลิตรวมของเกษตรกรสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรีเพิ่มขึ้นประมาณ 94,668,000 บาทหรือเฉลี่ยประมาณ 169,050 บาทต่อราย (รายละเอียดตามตารางเปรียบเทียบกระบวนการและต้นทุนการผลิต)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบกระบวนการผลิตและต้นทุนการผลิต

กระบวนการผลิต	แบบเดิม	แบบใหม่
ค่าปรับพื้นที่ (ผาด 3) 1 ครั้ง	230	-
ค่าปรับพื้นที่ (ผาด 7) 1 ครั้ง	200	200
ค่ายกร่อง	150	150
ค่าท่อนพันธุ์	200	200
ค่าจ้างปลูก	230	230
ค่าทำรูน	50	-
ค่าปุ๋ย	660	-
ค่าน้ำหมักชีวภาพ	-	450
ค่ากำจัดวัชพืช	400	120
ค่ารถชุดผลผลิต	300	300
ค่าแรงขนหัวมัน 0.15 บาท/ก.ก.	525	1050
ค่ารถบรรทุก 0.1 บาท/ก.ก.	350	700
รวมต้นทุน	3,295	3,400
ผลผลิตเฉลี่ย	3,500	7,000
ราคาขายผลผลิต	1.5 บาท/ก.ก.	1.5 บาท/ก.ก.
รายได้	5,250	10,500
ผลตอบแทน (กำไร)	1,955	7,100

- **การพัฒนาธุรกิจภายใต้ห่วงโซ่อุปทาน**

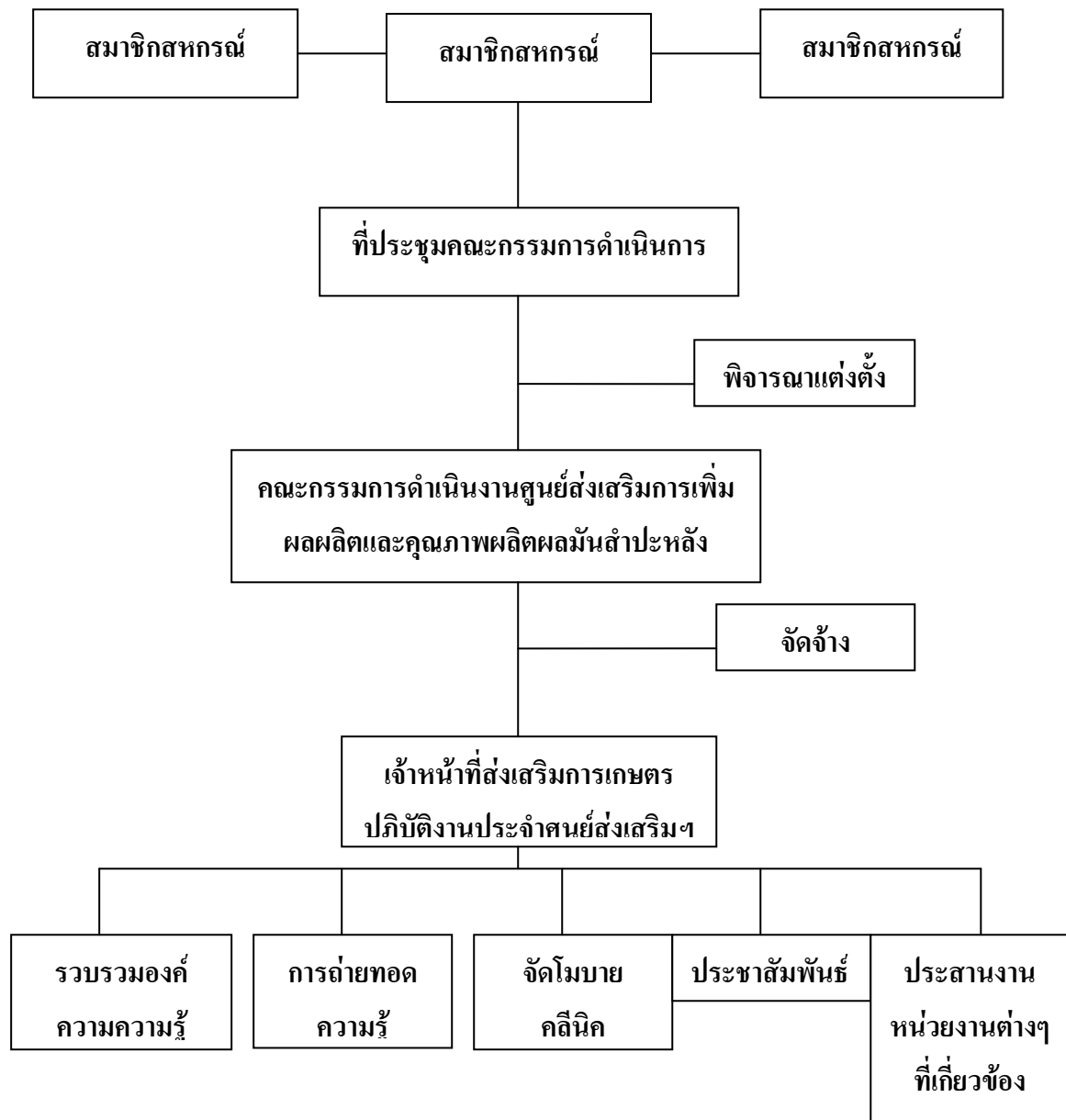
ทีมวิจัยได้ร่วมกับฝ่ายจัดการคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ และผู้เกี่ยวข้องในโครงการได้วางแผนเครือข่ายการพัฒนาธุรกิจภายใต้ห่วงโซ่อุปทานร่วมกัน ณ ห้องประชุมสำนักงานสหกรณ์ฯ เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2552 โดยกำหนดแผนทิศทางเครือข่าย พร้อมกำหนดแผนที่กลยุทธ์เครือข่าย ภายใต้กระบวนการด้านบริหารจัดการ กระบวนการด้านบริการลูกค้า กระบวนการด้านนวัตกรรมเทคโนโลยี และการตอบสนองต่อผลประโยชน์ของสังคมโดยรวม พร้อมทั้งการกำหนดร่างระเบียบอันเกี่ยวกับการรวบรวมผลผลิตด้านการเกษตรของเกษตรกรสมาชิก การทำข้อตกลงในการสร้างความร่วมมือทางการค้ากับหน่วยงานภายนอก เพื่อกำหนดถือใช้ร่วมกันให้สอดคล้องกับธุรกิจภายใต้ห่วงโซ่อุปทานดังกล่าวอีกด้วย

บทที่ 5

บทสรุปข้อค้นพบ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และทิศทางการดำเนินงาน เครือข่ายในอนาคต

จากผลการดำเนินงานเครือข่ายของทีมวิจัยที่เริ่มต้นจากกระบวนการของการจัดประชุม เสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงพื้นที่ประชุมร่วมกับสหกรณ์ภาคีพันธมิตรเครือข่ายมันสำปะหลัง ผู้ประกอบการลานมัน/โรงแป่งมัน เกษตรกรสมาชิกผู้ปลูกมันสำปะหลัง หน่วยงานราชการ นักวิชาการ เกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆในพื้นที่เป้าหมายของการดำเนินโครงการ ตลอดจนการดำเนินงานของเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลัง สามารถสรุปประเด็นข้อค้นพบ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และทิศทางการดำเนินงานเครือข่ายในอนาคต ดังนี้

1. การแก้ไขปัญหาการผลิตต้นน้ำ โดยการให้สหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพผลผลิตมันการเกษตร (สำปะหลัง) เพื่อให้บริการด้าน วิชาการต่าง ๆ เคลื่อนที่แก่สมาชิกสหกรณ์และเกษตรกรทั่วไป โดยการจัดทำโครงการส่งเสริมการเพิ่ม ผลผลิตมันสำปะหลังขึ้น แล้วรับสมัครสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันสำปะหลังที่สนใจเข้าร่วมโครงการ เพื่อจัดฝึกอบรมและให้ความรู้ด้านการเพาะปลูก การปรับปรุงบำรุงพันธุ์ การใช้ปุ๋ยอย่างถูกวิธี การใช้ ปุ๋ยน้ำชีวภาพ น้ำหมักมูลสุกรทางใบและโคนต้น รวมทั้งวิธีการบริหารจัดการดูแลรักษา จนถึงการ ขุดจำหน่าย โดยสหกรณ์จะได้ประสานงานกับศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร สำนักงาน เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด สำนักงานสหกรณ์จังหวัด สถานีพัฒนาที่ดิน และผู้เชี่ยวชาญสาขา ต่าง ๆ เพื่อจัดเจ้าหน้าที่/นักวิชาการ ที่มีความรู้ด้านการเกษตร เรื่องดินและน้ำ การปรับปรุงบำรุง พันธุ์ เป็นต้น มาให้คำแนะนำปรึกษา โดยใช้สถานที่จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมัน สำปะหลัง ที่สำนักงานสหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด จังหวัดกำแพงเพชร ให้เป็นแหล่ง ศึกษาหาความรู้และพบปะของผู้เข้าร่วมโครงการและผู้สนใจทั่วไป โดยมีพนักงานสหกรณ์ผู้มีพื้น ฐานความรู้ด้านการเกษตรและทีมนักวิชาการ ทำหน้าที่ปฏิบัติงานประจำหน่วยส่งเสริมฯและทำ หน้าที่ปฏิบัติงานเคลื่อนที่ในการแนะนำให้ความรู้ด้านวิชาการ/การแก้ไขปัญหาการเพาะปลูกและการ เพิ่มผลผลิตในพืชเกษตรโดยเฉพาะมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ของการดำเนินงานเชิงรุก ของสหกรณ์การเกษตร ที่มีโครงสร้างและที่มาของศูนย์ส่งเสริมฯดังนี้

ภาพที่ 6 โครงสร้างศูนย์ส่งเสริมการเพาะผลผลิตและคุณภาพผลผลิตการเกษตร

ศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิต และคุณภาพผลผลิตมันสำปะหลังดังกล่าว จะเป็นหน่วยงานในการขับเคลื่อนตัวแบบการทำให้สำปะหลังที่มีสหกรณ์การเกษตรเป็นแม่ข่ายในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของกระบวนการคั้นน้ำในห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจมันสำปะหลัง

แต่อย่างไรก็ตามในด้านการสร้างตัวแบบทำไร่มันสำปะหลัง ซึ่งประกอบด้วยการใช้และการให้บริการศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังที่ไม่ต่อเนื่องและขาดผู้รับผิดชอบโดยตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ ฯ การขาดความหลากหลายของการรวบรวมองค์ความรู้ จากแหล่งต่างๆ การประสานงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การถ่ายทอดที่ยังไม่ตรงประเด็น การขาดการสรุปผลจากแบบใบรับสมัครเกษตรกรสมาชิกในแต่ละหัวข้อที่ต้องการให้ช่วยเหลือเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการให้บริการ การขาดความต่อเนื่องในการให้บริการ/การประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการ ฯ การสร้างแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตของเกษตรกรสมาชิก ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จะทำให้ตัวแบบการทำไร่มันสำปะหลังที่มีสหกรณ์การเกษตรเป็นแม่ข่ายไม่ประสบความสำเร็จ

แนวทางในการบริหารจัดการศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันและคุณภาพผลผลิตมันสำปะหลังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากเกษตรกรสมาชิกเพื่อให้การดำเนินงานเกิดจากการกระบวนกรคิดริเริ่มจากตัวแทนสมาชิก ผ่านการประชุมวางแผนงาน การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศูนย์ ฯ การสนับสนุนจากฝ่ายบริหารและฝ่ายจัดการของสหกรณ์ในการเชื่อมประสานหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรสหกรณ์ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพจากช่องทางปากต่อปากของสมาชิก

ในส่วนนโยบายการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานต่างๆ ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการสหกรณ์ ควรจะต้องให้ความสำคัญกับการร่วมมือกันประกอบอาชีพทำกิน ในเรื่องของการจัดการความรู้ ที่เป็นเครื่องมือสำคัญและเป็นปัจจัยที่ช่วยพัฒนาทักษะ ความสามารถในการผลิตของสมาชิก ตามเจตนารมณ์ที่สำคัญของการสหกรณ์ มิใช่เพียงให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องของการระดมทุนเพียงอย่างเดียว ที่ผ่านมามาตรัฐมักจะให้ความช่วยเหลือสนับสนุนปัจจัยด้านทุนเป็นสำคัญ เช่น แหล่งเงินทุน เครื่องมือ เครื่องจักรในการผลิต เป็นต้น ถึงแม้ว่าหน้าที่ทำการผลิตจะเป็นความรับผิดชอบของเกษตรกรโดยตรงก็ตาม แต่ภาครัฐก็ไม่ควรจะละเลยการพัฒนาทักษะ ความสามารถของปัจจัยด้านแรงงาน ภาครัฐสามารถส่งเสริมในเรื่องของการจัดการความรู้เชิงรุก ในรูปแบบต่างๆ ผ่านการรวบรวมกลุ่มกันของเกษตรกรทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่นิติบุคคล เลกเช่นการจัดการความรู้ของศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิต และคุณภาพผลผลิตการเกษตรของสหกรณ์การเกษตรชาวนาวรลักษณ์บุรี อันจะทำให้เกษตรกรไทยมีความรู้ ความสามารถ ในการแข่งขันกับนานาอารยประเทศได้

2. การแก้ไขปัญหาด้านการรวบรวมผลผลิตและการแปรรูปผลผลิต ซึ่งเป็นกระบวนการกลางน้ำในห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจมันสำปะหลัง จากการดำเนินงานที่ผ่านมาของ

สหกรณ์นั้น สหกรณ์ฯ มีปัญหาในเรื่องของการใช้ประโยชน์ในตลาดกลาง (สาขา 2) ไม่เต็มที่ ยังไม่มีผู้ปฏิบัติรับผิดชอบโดยตรง อีกทั้งการแปรรูปผลผลิตหัวมันสดเป็นมันเส้นที่ผ่านมา ยังไม่ได้มาตรฐาน ขาดการวางแผนในการรวบรวมและแปรรูปผลผลิต มีผลทำให้สหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรีประสบกับการขาดทุนในธุรกิจรวบรวมและแปรรูปผลผลิตในปีที่ผ่านมา รวมทั้ง การกำหนดมาตรฐานการรวบรวม การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและบุคลากรด้านการตลาด รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจากสมาชิก

ในส่วนของแนวทางแก้ไขนั้น สหกรณ์ต้องเร่งดำเนินการตามตัวแบบและรูปแบบข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการจัดการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกระบวนการของการดำเนินงานวิจัย ก็คือ การจัดทำข้อตกลงเพื่อการรวบรวมผลผลิตที่มุ่งสร้างประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย อันจะทำให้เกษตรกรสมาชิกได้รับความเป็นธรรมจากการค้า และเอกชนได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพ การจัดทำฐานข้อมูลการผลิตของสมาชิกเพื่อนำไปใช้วางแผนในการรวบรวมและแปรรูปของสหกรณ์ อีกทั้งต้องเร่งศึกษาและดำเนินการในเรื่องต่างๆ อันเกี่ยวกับการแปรรูปมันเส้นฯ อย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงการยกระดับคุณภาพการผลิต และการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ผลิตมันเส้นสะอาดเพื่อทำให้เกิดการยอมรับจากพันธมิตรการค้าภายใต้กรอบแผนปฏิบัติงานที่กำหนดขึ้นจากแผนงานในกระบวนการวิจัยการศึกษาดูงานจากแหล่งผลิตที่ประสบผลสำเร็จ เป็นต้น

การดำเนินนโยบายของภาครัฐเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ก็ถือว่าประสบความสำเร็จได้ในระดับหนึ่ง ในการส่งเสริมผู้ประกอบการให้เป็นผู้ผลิตมันเส้นสะอาด แต่ในธุรกิจรวบรวมของสหกรณ์ ภาครัฐได้มีนโยบายช่วยในระยะสั้นจากโครงการรับจำนำ และการประกันราคาผลผลิต ที่เป็นการแก้ไขปัญหาในระยะสั้นเท่านั้น ไม่สามารถแก้ไขปัญหาในระยะยาวได้ จากการวิจัยและการศึกษาข้อมูลในชุดโครงการนี้ทำให้พบว่า การแก้ไขปัญหาในระยะยาวและยั่งยืนนั้น สามารถดำเนินการได้โดยแนวทางของการทำธุรกิจรวบรวมและแปรรูปผลผลิตของสหกรณ์การเกษตร ซึ่งภาครัฐจะต้องเข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนโดยตรงในการพัฒนารูปแบบของการบริหารจัดการในธุรกิจดังกล่าวให้มีรูปแบบ และระบบการจัดการคุณภาพการแปรรูปเช่นเดียวกับองค์กรธุรกิจทั่วไป ตลอดจนการวางแผนงานในการรวบรวมและแปรรูป กล่าวคือ ถ้าสหกรณ์การเกษตรสามารถแปรรูปเป็นมันเส้นสะอาดได้และ สามารถจำหน่ายไปยังผู้ใช้ในอุตสาหกรรมปลายน้ำโดยตรงซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ธุรกิจ ทำให้สหกรณ์มีกำไร และสามารถรับซื้อผลผลิตจากสมาชิกได้ในราคาที่สมาชิกเต็มใจเสนอขาย และสร้างความพึงพอใจแก่สมาชิกและเกษตรกรรายอื่นๆ อีกด้วย ในส่วนการช่วยเหลือโดยตรงที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นนั้น ภาครัฐสามารถจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถจากภาครัฐและเอกชนในหน่วยงานต่างๆ เข้ามาเป็นทีมในการพัฒนาการบริหารให้แก่สหกรณ์ หรือการสนับสนุนในรูปแบบอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ เพื่อที่จะ

ทำให้สหกรณ์บรรลุเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจรวบรวมและแปรรูป ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาได้ในระยะยาว และยั่งยืน

3. การแก้ไขปัญหาในการจัดสรรผลผลิตแปรรูป จากมันสำปะหลัง ก็คือ มันอัดเม็ด มันเส้นแปรรูป แป้งมัน เนื่องจากในอุตสาหกรรมขึ้นปลายน้ำในห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจมันสำปะหลังนั้น มีเป้าหมายปลายทาง อยู่ที่สามทางเลือก คือ อุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมการผลิตพลังงานทดแทน อุตสาหกรรมการผลิตสินค้าอื่นๆ และในการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ไม่เป็นปัญหาที่สำคัญมากเท่ากับในสองประเด็นแรกที่ได้กล่าวมาแล้ว สาเหตุจากความต้องการใช้ผลผลิตแปรรูปจากมันสำปะหลังนั้นมีมากกว่ากำลังการผลิตภายในประเทศ และสหกรณ์เองก็สามารถสร้างพันธมิตรการค้ากับผู้ใช้ผลผลิตแปรรูปได้อยู่แล้วไม่ยากนัก ซึ่งการแก้ปัญหานี้ต้องแก้ไขปัญหาด้านอุปทานเป็นหลักเสียก่อน ก็คือประเด็นปัญหาในสองข้อแรกนั่นเอง ในส่วนของภาครัฐก็ควรจะทำความเข้าใจ และศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องแนวคิดของการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่สังคม และประเทศชาติ โดยศึกษาถึงรูปแบบของการจัดสรร ไปยังอุตสาหกรรมต่างๆ ภายในประเทศที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น รวมถึงการจัดสรรไปเพื่อการส่งออก ว่าแนวทางการจัดสรรแบบใด จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งด้านมูลค่าและคุณค่าแก่สังคม การศึกษาในรูปแบบนี้จะเป็นการศึกษาเพื่ออนาคต ในการที่รัฐสามารถนำผลการศึกษาไปกำหนด นโยบาย และมาตรการต่างๆ เพื่อเป็นกฎเกณฑ์ กติกา ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตาม หรือเป็นมาตรการการจูงใจ ให้ผู้ประกอบการร่วมมือดำเนินการ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติต่อไป

4. การแก้ไขปัญหาในโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำ จากผลของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบว่า ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การขาดแคลนแหล่งน้ำ สำหรับหล่อเลี้ยงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง เกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมัน มีความประสงค์จะขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงาน หรือองค์กรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ด้วยการขอการสนับสนุนให้มีการขุดสระน้ำขนาดเล็ก ขนาด 1,250 ลูกบาศก์เมตร เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้การเกษตร สำหรับให้น้ำต้นพันธุ์มันและผสมดินน้ำหมักมูลสุกร เพื่อให้อาหารทางใบแก่ต้นมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ในพื้นที่ที่สูงขึ้นตามลำดับ โดยผู้บริหารของสหกรณ์จะได้นำเสนอแผนงานและโครงการดังกล่าวต่อองค์การบริหารส่วนตำบลวังหามแห เพื่อบรรจุในแผนการให้ความช่วยเหลือด้านแหล่งน้ำแก่เกษตรกรในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพมหานคร. 2550. การวิเคราะห์แนวโน้มมันสำปะหลังของไทยในอนาคต. กรุงเทพมหานคร. กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2542. พระราชบัญญัติสหกรณ์. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อทตยา จำกัด. กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2545. อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2545. ครบรอบ 30 ปี การสหกรณ์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2547. การสหกรณ์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. 2550. อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์.
- คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ. 2550. แผนปฏิบัติการเพื่อการขับเคลื่อนแผนพัฒนาการ สหกรณ์ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2550-2554) ไปสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการพัฒนาสหกรณ์แห่งชาติ.
- จุฑาทิพย์ ภัทราวาท. 2542. การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (เอกสารประกอบการฝึกอบรม).
- จุฑาทิพย์ ภัทราวาท. 2546. คู่มือการจัดทำแผนกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร : ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ. 2551. คู่มือการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสหกรณ์การเกษตร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัชวาลย์ ทัดศิวัช. 2550. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: มิติใหม่ของรูปแบบวิธีวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนระดับท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า. 2552. สถานการณ์และแนวโน้ม : แป้งมันสำปะหลัง. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิจัยธุรกิจ.
- บุญมี จันทร์วงศ์. 2543. ยุทธศาสตร์การพัฒนาสหกรณ์ในภาคการเกษตร. กรุงเทพมหานคร : ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. การส่งเสริมพัฒนาการผลิตและการตลาดมันเส้นสะอาด. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ค้นคว้าและพัฒนาวิชาการอาหารสัตว์และภาควิชาสัตวบาล

มหาวิทยาลัยแม่โจ้. 2547. รายงานผลการศึกษาเรื่องความเป็นไปได้ของโครงการแปรรูป
มันสำปะหลังของสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด จังหวัดกำแพงเพชร. เชียงใหม่.
วรยุทธ ปฏิกานต์. กุมภาพันธ์ 2550. การเพิ่มผลผลิตหัวมันสำปะหลังต่อหน่วยพื้นที่
http://www.thaitapiocastarch.org/article09_th.asp
สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร. 2550. ข้อมูลพื้นที่การเพาะปลูกพืชในจังหวัดกำแพงเพชร.
จังหวัดกำแพงเพชร.
สำนักงานสหกรณ์จังหวัดกำแพงเพชร. 2552. กลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ 4 ปี
(ปีงบประมาณ พ.ศ.2552-2555). จังหวัดกำแพงเพชร.
<http://www2.oae.go.th/Cassava08.xls>
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2551. ตารางที่ 1 มันสำปะหลังโรงงาน: เนื้อที่เพาะปลูก เนื้อที่เก็บเกี่ยว
ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่รายจังหวัด ปี 2551 <http://www2.oae.go.th/Cassava08.xls>
สมาคมแปรรูปมันสำปะหลังไทย. มีนาคม 2552. อุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทย
http://www.thaitapiocastarch.org/pdf/thailand_tapioca_industry.pdf
สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลัง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 2550. รายงานประจำปี 2550.
จังหวัดนครราชสีมา.
สหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด. 2552. รายงานการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2552.
จังหวัดกำแพงเพชร. (รายงานกิจการประจำปีสหกรณ์).
สหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด. 2552. ประวัติสหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด.
จังหวัดกำแพงเพชร. (เอกสารเผยแพร่).
องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร. 2547. ข้อมูลจังหวัดกำแพงเพชร. จังหวัด กำแพงเพชร.
องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร. 2552. ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดกำแพงเพชร. จังหวัด
กำแพงเพชร.
อำพล เนื้อไม้. 2548. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ ของสหกรณ์
นิคมนครชุม จำกัด จังหวัดกำแพงเพชร. จังหวัดนนทบุรี : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ภาคผนวก

- ภาคผนวกที่ 1 : ตารางแผนการดำเนินงานและตารางแผนปฏิบัติงาน
- ภาคผนวกที่ 2 : ภาพกิจกรรมโครงการวิจัย
- ภาคผนวกที่ 3 : เอกสารที่ใช้ในกระบวนการวิจัย

ภาคผนวกที่ 1

ตารางที่ 1 แผนการทำงาน (แผนการวิจัย 12 เดือน)

กิจกรรม	เดือนที่											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจ อาทิ เรื่องเครือข่ายคุณค่า การเชื่อมโยงเครือข่ายภายใต้โซ่อุปทาน ฯลฯ ผลการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา	→											
2. การประสานงานผู้เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยเพื่อจัดทำข้อตกลงร่วมกัน ผลการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา		→	→									
3. การดำเนินการตัวแบบการทำให้มันสำปะหลังและการขยายผลสู่กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการภายใต้ผู้เชี่ยวชาญการปลูกมันสำปะหลัง ผลการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา		→	→	→	→							→
4. การจัดทำฐานข้อมูลการผลิตของเครือข่ายฯ ผลการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา		→	→	→								
5. การวางแผนเครือข่ายฯ ประกอบด้วยการจัดทำแผนที่กลยุทธ์เครือข่ายฯ และการจัดทำแผนธุรกิจเครือข่ายระบบบริหารจัดการ ระเบียบ ฯลฯ ผลการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา			→	→	→							
6. การจัดทำรายงานความก้าวหน้า ผลการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา					→	→						
7. การเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ กวิจัย ผลการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา	-	-	-	-	-	→						→
8. การดำเนินการตามแผนธุรกิจเครือข่าย ผลการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา				→	→	→	→	→	→	→	→	→
9. การจัดเวทีถอดบทเรียน-ประเมินผล ผลการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา											✓	
10. การจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ ผลการดำเนินงานวิจัยที่ผ่านมา												✓

ตารางที่ 2 การปฏิบัติงานตามโครงการฯ ครั้งที่ 1 รอบ 6 เดือน (ตุลาคม 2551 – มีนาคม 2552)

ลำดับ	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	ว.ด.ป.	สถานที่	ผลลัพธ์ที่ได้
1.	เข้าร่วมประชุมกับผู้บริหารงานสหกรณ์ฯ เพื่อแจ้งหัวข้อโครงการวิจัยและแนวทางการดำเนินการ/แผนงานวิจัย	คณะกรรมการ/ฝ่ายจัดการสหกรณ์ การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด	4/10/51	ห้องประชุมสหกรณ์ การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด ต.สลกบาตร อ.ชาวนวลักษณ์บุรี จ.กำแพงเพชร	คณะกรรมการฝ่ายจัดการได้ทราบเรื่องและแนวทางการศึกษาวิจัย
2.	ร่วมประชุมคณะกรรมการและพนักงาน สกก.ชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด เพื่อกำหนดแนวทางการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง	คณะกรรมการ/พนักงานสหกรณ์ การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด	14/10/51	ห้องประชุม สหกรณ์ การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด ต.สลกบาตร อ.ชาวนวลักษณ์บุรี จ.กำแพงเพชร	ได้แจ้งแนวทางการกำหนดจัดเวทีประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามโครงการฯ
3.	จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างทีมวิจัยในโครงการกับสหกรณ์ที่ร่วม ภาคี เครือข่ายและผู้ประกอบการลานมัน ภายใต้โครงการเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร	ผู้จัดการสหกรณ์ คณะกรรมการ/สมาชิกผู้ปลูกมัน ผู้ประกอบการลานมันเอกชน/โรงงานแปรรูปมัน/หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง/ผู้สนใจ(50 คน)	30/10/51	ห้องประชุม สหกรณ์ การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด ต.สลกบาตร อ.ชาวนวลักษณ์บุรี จ.กำแพงเพชร	ทราบแนวทางวัตถุประสงค์และทิศทางการวิจัยของโครงการ เสนอแนะหาประเด็นปัญหาพร้อมกำหนดแผน/การแก้ไข
4.	ลงพื้นที่ในเขตแดนดำเนินงานของสหกรณ์ ประชุมสมาชิกผู้ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ ต.วังหามแห อ.ชาวนวลักษณ์บุรี จ.กำแพงเพชร	สมาชิกผู้ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ ต.วังหามแห และตำบลใกล้เคียง	10/11/51	ห้องประชุมตลาดกลางเพื่อรวบรวมผลผลิต การเกษตรสหกรณ์ (สาขา 2) บ้านวังหัวเหวน ต.วังหามแห อ.ชาวนวลักษณ์บุรี จ.กำแพงเพชร	แจ้งแนวทางการดำเนินการและรับทราบปัญหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

ลำดับ	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	ว.ค.ป.	สถานที่	ผลลัพธ์ที่ได้
5.	ลงพื้นที่เพื่อร่วมประชุม คณะกรรมการ และ สมาชิกผู้ปลูกมัน สกก. ปฏิรูปที่ดินฯ ต.ปางมะค่า อ.ขาม	ฝ่ายจัดการ/คณะกรรมการ และ สมาชิกผู้ปลูกมันสำปะหลังของ สกก.ปฏิรูปที่ดินฯ	30/11/51	ห้องประชุมสหกรณ์ สก.สกก.ปฏิรูปที่ดิน ขามฯ จำกัด ต.ปางมะค่า อ.ขามฯ จ.กำแพงเพชร	แจ้งแนวทางการดำเนินการโครงการและแนวทางแก้ไขร่วมกัน
6.	การประสานงาน ผู้เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อจัดทำข้อตกลงร่วมกัน	ฝ่ายจัดการ/คณะกรรมการ สกก. ขามฯ และ สกก. ปฏิรูปที่ดินฯ	9/12/51	สก.สกก.ขามฯ และ สก.สกก.ปฏิรูปที่ดิน ขามฯ จำกัด จ.กำแพงเพชร	ประสานข้อมูล แนวทางการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน
7.	การดำเนินตัวแบบการทำไร่มันสำปะหลังและการขยายผลสู่กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการภายใต้ผู้เชี่ยวชาญการปลูกมันสำปะหลัง	ฝ่ายจัดการ และ กรรมการสหกรณ์ ผู้จัดการโรงแป่งมันธวัฒน์พืชผลในพื้นที่ตำบลปางมะค่า อ.ขามฯ จ.กำแพงเพชร	28/12/51	สก.สกก.ขามฯ สก.สกก.ปฏิรูปที่ดิน ขามฯ จำกัด และห้องรับรองโรงงานผลิตแป่งมันสำปะหลัง ธวัฒน์พืชผล ตำบลปางมะค่า อ.ขามฯ	หารือร่วมและศึกษาแนวทางการจัดทำข้อตกลงร่วมเกี่ยวกับการรับซื้อผลผลิตหัวมันสด
8.	การจัดทำฐานข้อมูลการผลิตของเครือข่าย คุณค้ำมันสำปะหลัง จังหวัดกำแพงเพชร	ฝ่ายจัดการ/คณะกรรมการ สหกรณ์ ผู้ประกอบการ/ลานมัน/โรงแป่ง และหน่วยงานฯ	6/1/52	ห้ อ ง ป ร ะ ชุม สำนักงาน สหกรณ์การเกษตรขามฯ วรลักษณ์วีร ค. สกบาตร อ.ขามฯ จ.กำแพงเพชร	ร่วมจัดทำฐานข้อมูลการผลิต และ แจ้ง ร ะ บ าน ที่ ก ่อ ก ่อ ก ่อ ร่วมกัน
9.	การวางแผนเครือข่ายฯ ประกอบด้วยการจัดทำแผนที่กลยุทธ์เครือข่าย คุณค้ำมันสำปะหลัง พร้อมกำหนดระเบียบเพื่อใช้ร่วมกัน	ฝ่ายจัดการ/คณะกรรมการ สหกรณ์ การเกษตรขามฯ วรลักษณ์วีร จำกัด และผู้เกี่ยวข้องกับการโครงการฯ	26/1/52	ห้ อ ง ป ร ะ ชุม สำนักงาน สหกรณ์การเกษตรขามฯ วรลักษณ์วีร ค. สกบาตร อ.ขามฯ จ.กำแพงเพชร	กำหนดแผนเครือข่ายฯ ร่วมกันพร้อม กำหนดแผนที่ กลยุทธ์เครือข่าย/ระเบียบ
10.	การวางแผนระบบการบริหารจัดการตามกิจกรรมในโครงการ พร้อมนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการ	ฝ่ายจัดการ /คณะกรรมการดำเนินการ/ที่ปรึกษา/ผู้ตรวจกิจการ/สหกรณ์/เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์	13/2/52	ห้องประชุมสำนักงาน สหกรณ์การเกษตร ขามฯ วรลักษณ์วีร จำกัด ต.สกบาตร อ.ขามฯ จ.กำแพงเพชร	กำหนดแนวทางการบริหาร จัดการ ระเบียบวิธีปฏิบัติพร้อม นำเสนอบรรจุ ในวาระประชุม

ลำดับ	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	ว.ด.ป.	สถานที่	ผลลัพธ์ที่ได้
11.	การจัดทำรายงานความก้าวหน้าในพื้นที่ดำเนินโครงการเครือข่ายคุณค้ำประกันสำปะหลังจังหวัดกำแพงเพชร	ประชาคม ต.วังหามแห/ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ต.บ่อถ้ำอบต.วังหามแห สหกรณ์เครือข่ายและ สนง.เกษตรอำเภอฯ	16/2/52	ประชาคม ต.วังหามแห ห้องประชุมต.บ่อถ้ำอบต.วังหามแห สหกรณ์เครือข่ายและ สนง.เกษตรอำเภอ ฯ	แจ้งแนวทางพร้อมรายงานความก้าวหน้าต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณา
12.	ประสานงานกับภาคีเครือข่ายสหกรณ์ (สหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สนง.เกษตรอำเภอฯ)	ผู้บริหารสหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด และเกษตรอำเภอ ฯ ชาวนวลักษณ์บุรี	23/2/52	สหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด อ.เมือง และ สนง.เกษตรอำเภอ ฯ ชาวนวลักษณ์บุรี จ.กำแพงเพชร	แจ้งประสานแนวทางการดำเนินกิจกรรมตามแผนงานเครือข่ายฯ
13.	ร่วมประชุมคณะกรรมการดำเนินการ และร่วมพิธีเปิดที่ทำการ “คลินิกสหกรณ์”	ผู้บริหารสหกรณ์/ฝ่ายจัดการ สกก. ฯ ชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด อ.ฯ จ.กำแพงเพชร	13/3/52	ห้องประชุมสำนักงานสหกรณ์การเกษตร ฯ ชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด อ.ฯ จ.กำแพงเพชร	กำหนดกิจกรรมร่วมตามรูปแบบโครงการเครือข่ายคุณค้ำประกันสำปะหลังและร่วมพิธีเปิดป้าย “คลินิกสหกรณ์”
14.	รายงานผลต่อทีมที่ปรึกษาการวิจัยฯ	ทีมวิจัยเครือข่าย	27/2/52	ห้องประชุม ม.เกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ	นำเสนอรูปแบบโครงการพร้อมรับคำแนะนำในเบื้องต้น
15.	รายงานวิจัย (ครั้งที่ 1)	ทีมวิจัยเครือข่าย	25-26/3/52	ห้องประชุม ม.เกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพฯ	นำเสนอผลการวิจัยฯ และ เสนอแผนงาน ในครั้งต่อไป พร้อมรับคำแนะนำ

ตารางที่ 3 การปฏิบัติงานตามโครงการฯ ครั้งที่ 2 รอบ 6 เดือน (เมษายน – กันยายน 2552)

ลำดับ	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	ว.ด.ป.	สถานที่	ผลลัพธ์ที่ได้
1.	เข้าร่วมประชุมกับผู้บริหาร, ฝ่ายจัดการสหกรณ์ฯ เพื่อแจ้งสรุปผลการวิจัยนำสู่การปฏิบัติตามแผน 6 เดือนหลัง	คณะกรรมการ/ ฝ่ายจัดการสหกรณ์/ การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด อ.ชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด	10/4/52	ห้องประชุมสหกรณ์ การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด ต.สลกบาตร อ.ชาวนวลักษณ์บุรี จ.กำแพงเพชร	คณะกรรมการ ฝ่ายจัดการได้ทราบ ผลการวิจัย รวมถึง แนวทางการปฏิบัติ
2.	ร่วมระดมย่อยสำหรับผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัย สำหรับวางแผนและกำหนดหาแนวทางสู่กระบวนการปฏิบัติในพื้นที่อยู่เป็นรูปธรรม	คณะกรรมการ/ พนักงานสหกรณ์ สกก.ชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด ต.สลกบาตร อ.ชาวนวลักษณ์บุรี	23/4/52	ห้องประชุม สหกรณ์ การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด ต.สลกบาตร อ.ชาวนวลักษณ์บุรี จ.กำแพงเพชร	ได้แจ้งแนวทางการกำหนดจัดเวทีประชุม และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามกิจกรรมในโครงการฯ
3.	ร่วมประชุมกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ในพื้นที่แคน ดำเนินงานสหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี อ.ชาวนวลักษณ์บุรี จ.กำแพงเพชร	สมาชิกสหกรณ์/ ฝ่ายจัดการ/ทีมวิจัย คณะกรรมการ ดำเนินการสหกรณ์	6/5/52	ห้องประชุม สหกรณ์ การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด (สาขา 2) ต.วังหามแห อ.ชาวนวลักษณ์บุรี จ.กำแพงเพชร	ทราบแนวทางวัตถุประสงค์สรุปผลการวิจัยในโครงการเพื่อนำสู่การปฏิบัติในพื้นที่
4.	ลงพื้นที่ในเขตแคน ดำเนินงานของสหกรณ์ร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักวิจัย	สมาชิกผู้ปลูก มันสำปะหลังใน พื้นที่ ต.วังหามแห และตำบลใกล้เคียง พร้อมด้วยพนักงาน สหกรณ์และทีมวิจัย	30/5/52	ห้องประชุมตลาดกลาง รวบรวมผลผลิตการ เกษตรสหกรณ์ (สาขา 2) บ้านวังหัวเหวน ต.วังหามแห อ.ชาวนวลักษณ์บุรี จ.กำแพงเพชร	แจ้งแนวทางการดำเนินการตามโครงการพร้อมรับทราบปัญหาแนวทางการดำเนินกิจกรรมตามแผน/โครงการฯ
5.	ลงพื้นที่เพื่อร่วมประชุมเกษตรกร/สมาชิกผู้นำและประธานกลุ่ม, เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่เข้าร่วมในโครงการ	ฝ่ายจัดการ/คณะกรรมการ และ สมาชิกผู้ปลูก มันสำปะหลังของ สกก.ชาวนวลักษณ์บุรี	4/6/52	ห้องประชุมตลาดกลาง สหกรณ์ (สาขา 2) สกก.ชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด ต.วังหามแห อ.ชาวนวลักษณ์บุรี จ.กำแพงเพชร	แจ้งแนวทางการดำเนินการและ แนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน
6.	ประสานงานภาคีสหกรณ์ เครือข่ายและหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง	สหกรณ์เครือข่าย/ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	27/6/52	สนง. /หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใน จ.กำแพงเพชร	ประสานข้อมูล แนวทางการจัดทำ เครือข่ายข้อตกลง

ลำดับ	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	ว.ด.ป.	สถานที่	ผลลัพธ์ที่ได้
7.	การดำเนินตัวแบบการทำไร่มันสำปะหลังและขยายผลสู่สมาชิก,กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการภายใต้ผู้เชี่ยวชาญการปลูกมันสำปะหลัง	ฝ่ายจัดการ คณะกรรมการสหกรณ์ ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตรกร ทีมวิจัยและเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์	2/7/52	ห้องประชุมสหกรณ์การเกษตรชาวนูวร์ ลักษณะบุรี จำกัด ต.สลกบาตร อ.ชาวนูวร์ลักษณะบุรี จ.กำแพงเพชร	หารือร่วมและศึกษาแนวทางการจัดทำข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการรับซื้อรวบรวมหัวมันจากสมาชิก
8.	ประสานหน่วยงาน เพื่อประสานงานและขอรับตัวแบบความรู้จากสำนักงานเกษตรอำเภอชาวนูวร์ลักษณะบุรี ต.แสนตอ อ.ชาวนูวร์ จ.กำแพงเพชร	หน่วยงานราชการ และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง	26/7/52	สำนักงานเกษตรอำเภอชาวนูวร์ลักษณะบุรี ต.แสนตอ อ.ชาวนูวร์ จ.กำแพงเพชร	ได้รับเอกสารโครงการเกี่ยวกับกิจกรรมโครงการจัดระบบพิเศษเฉพาะพื้นที่ปลูกมัน
9.	ประชุมประสานเครือข่ายเพื่อหาแนวทางการจัดทำข้อตกลง พร้อมกับการกำหนดระเบียบ/ข้อตกลงเพื่อถือใช้ร่วมกันพร้อมประสานสหกรณ์นครชุม	ฝ่ายจัดการ/คณะกรรมการ สหกรณ์การเกษตรชาวนูวร์ลักษณะบุรี จำกัด และผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับโครงการฯ	7/8/52	ห้องประชุมสำนักงานสหกรณ์การเกษตรชาวนูวร์ลักษณะบุรี จำกัด ต.สลกบาตร อ.ชาวนูวร์ และสกก.นิคมนครชุม จำกัด	กำหนดแนวทางเพื่อร่วมหารือการจัดทำข้อตกลงพร้อมกับการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติร่วมกัน
10.	ร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีสมาชิกสหกรณ์การเกษตรชาวนูวร์ลักษณะบุรี จำกัด เพื่อแจ้งรายงานความก้าวหน้าผลการวิจัยแก่สมาชิกโครงการฯ	ฝ่ายจัดการ /คณะ กรรมการดำเนินการ/ที่ปรึกษา/ผู้ตรวจกิจการสหกรณ์/เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์	25/8/52	ห้องประชุมเทศบาลตำบลสลกบาตร ต.สลกบาตร อ.ชาวนูวร์ จ.กำแพงเพชร	แจ้งแนวทางการบริหารจัดการตามวัตถุประสงค์โครงการ รวมทั้งผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาวิจัย
11.	ประสานการจัดทำสรุปผลรายงานความก้าวหน้าการดำเนินการวิจัยตามแผนงาน/กิจกรรมของโครงการฯ	ทีมวิจัย พร้อมเจ้าหน้าที่สหกรณ์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เกี่ยวข้องสหกรณ์	6/9/52	สหกรณ์การเกษตรชาวนูวร์ลักษณะบุรี จำกัด ต.สลกบาตร อ.ชาวนูวร์ลักษณะบุรี จ.กำแพงเพชร	รวบรวมข้อมูลเพื่อสรุปผลพร้อมรวบรวมจัดทำรูปแบบรายงาน
12.	ประชุมร่วมคณะกรรมการฝ่ายจัดการ/ทีมวิจัย และกรรมการศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังสหกรณ์ฯ	ผู้บริหารสหกรณ์/ทีมวิจัย และคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์ส่งเสริมฯ	11/9/52	ห้องประชุมสำนักงานสหกรณ์การเกษตรชาวนูวร์ลักษณะบุรี จำกัด อ.ชาวนูวร์ลักษณะบุรี จังหวัดกำแพงเพชร	รายงานการวิจัยเสนอผ่านที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์รับทราบ

ภาคผนวกที่ 2

ภาพกิจกรรมในโครงการวิจัย

ประชุมร่วมกับผู้วิจัย (รุ่นที่ 1) เพื่อรับทราบความเป็นมา และกรอบคิดการวิจัย
ภายใต้ชื่อโครงการ “เครือข่ายคุณค้ำประกันสำปะหลัง จังหวัดกำแพงเพชร”
วันที่ 8-9 ตุลาคม 2552 ณ ห้องประชุม อาคาร เค.ยู.โฮม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ร่วมประชุมคณะกรรมการ/ฝ่ายจัดการ สกก.ฯ ณ ห้องประชุมสหกรณ์
เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2551 เพื่อกำหนดแนวทางจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามแผนงาน

ประชุมจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ระหว่างทีมวิจัยในโครงการร่วมกับสหกรณ์ที่ร่วมภาคีเครือข่ายและผู้ประกอบการลานมันภายใต้
โครงการเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร

ทีมวิจัยลงพื้นที่ดูการแปรรูปมันและการจัดทำสัญญาข้อตกลง ของ สกก.ปฎิรูปที่ดินชาวนวลักษณ์บุรี
จำกัด ต.ปางมะค่า อ.ชาณุวรลักษบุรี จ.กำแพงเพชร

ประสานงานโรงแป่งมันในพื้นที่เพื่อขอรายละเอียดข้อมูลการจัดทำสัญญาข้อตกลงร่วมธุรกิจ
เครือข่ายกับสหกรณ์การเกษตรปฎิรูปที่ดินชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด

ประชุมร่วมสมาชิกสหกรณ์และประธานข้อมูลการเชื่อมเครือข่ายภาคีพันธมิตรสหกรณ์ในพื้นที่

ทีมวิจัยลงพื้นที่เพื่อประชุมร่วมกับสมาชิกผู้ปลูกมันและประชามร่วมกับกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่โครงการ

ลงพื้นที่ประสานงานกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์ภาคีเครือข่ายเกี่ยวกับการจัดทำโครงการเครือข่าย
คุณค้ำฉันทันสำปะหลังในจังหวัดกำแพงเพชร

ทีมวิจัย ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง (โมบายคลินิก)
ประจำที่สหกรณ์การเกษตรชาณุวรลักษบุรี จำกัด จังหวัดกำแพงเพชร

การส่งเสริมด้านวิชาการ โดยคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง
(การใช้น้ำสกัดมูลสุกรเพื่อใช้เป็นปุ๋ยฉีดพ่นทางใบเพิ่มผลผลิตให้แก่นมันสำปะหลัง)

เกษตรอำเภอขามเฒ่าวรลักษณ์บุรี และผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล ร่วมกิจกรรมใน
เวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับทีมวิจัยและเครือข่ายภาคี

ภาพกิจกรรมการเปิดศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง ของสหกรณ์การเกษตรชาวนวลักษณ์บุรี จำกัด เพื่อให้บริการด้านวิชาการต่าง ๆ เคลื่อนที่ (โมบายคลินิก) แก่สมาชิกสหกรณ์และเกษตรกรทั่วไป โดยมีคณะกรรมการ/ฝ่ายจัดการสหกรณ์ และกำนันตำบลปางมะค่า อ.ชาวนวลักษณ์บุรี ให้เกียรติร่วมกิจกรรม

มันสำปะหลัง พืชเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดกำแพงเพชร

ประธานเครือข่ายอาสาสมัครช่วยการปรับปรุงหลัง (สหกรณ์นิคมนครชุม จำกัด)

ประชุมกลุ่มๆ ถ่ายทอดวิชาการและความรู้แก่สมาชิกศูนย์ส่งเสริมฯ

ศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพผลิตผลการเกษตร

ศูนย์ส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพผลิตผลการเกษตร
สกก. ขาววาลักษณ์บุรี จำกัด

ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเรื่องปัจจัยที่จำเป็นสำหรับปราชญ์ในจังหวัดกำแพงเพชร

การถ่ายทอดเรียนรู้การเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่สหกรณ์

หมักมูลสุกรฉีดทางใบ
เพิ่มผลผลิตหัวมันสำปะหลัง
น้ำหมักมูลสุกรฉีดทางใบ
เพิ่มผลผลิตหัวมันสำปะหลัง

เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ประชาสัมพันธ์ผลความก้าวหน้าของศูนย์ส่งเสริมฯผ่านสถานีวิทยุ

ประชุมร่วมฉบับพนักงานผู้บริหารสหกรณ์กำหนดตัวแบบทำไ้ยื่นคำปะหลัง (กค.52)

ประชุมสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกมันสำปะหลังพื้นที่

ประชุมสหกรณ์การศูนย์ส่งเสริมฯ (สค.52)

ประชุมใหญ่สามัญประจำปี

สมาชิก สกค. ทั่วๆ ไป เสนอผลการวิจัยบนลำปะหลัง

แปลงสาธิตการใช้ปุ๋ยคอกและการใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดิน

